

Sanna Niemi-Korpi ja Leea Pirttisalo

RYHMÄMUOTOINEN PERHETYÖ

**Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ennaltaehkäisevän
perhetyön ryhmään osallistuvien vanhempien toiveet ja
odotukset sekä niiden toteutuminen**

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Helmikuu 2013

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Helmikuu 2013	Tekijä/tekijät Sanna Niemi-Korpi & Leea Pirttisalo
Koulutusohjelma Sosiaalian koulutusohjelma		
Työn nimi RYHMÄMUOTOINEN PERHETYÖ. Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ennaltaehkäisevän perhetyön ryhmään osallistuvien vanhempien toiveet ja odotukset sekä niiden toteutuminen.		
Työn ohjaaja Kaija Koivusaari		Sivumäärä 42 + 3
Työelämäohjaaja Helena Mäkelä		
<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ennaltaehkäisevään ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvien vanhempien odotuksia ja toiveita sekä niiden toteutumista. Tutkimukseen osallistui viisi vanhempaa.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin ryhmähaastattelua ja se toteutettiin teemahaastatteluna. Haastatteluja oli kaksi, alku- ja loppuhaastattelut. Alkuhaastattelu toteutettiin kahdessa osassa, johon ensimmäiseen osallistui kolme vanhempaa ja toiseen kaksi vanhempaa. Loppuhaastatteluun osallistui kaikki viisi vanhempaa. Haastattelut tehtiin perhetukikeskus Apilassa syksyn 2012 aikana.</p> <p>Tutkimustuloksista käy ilmi, että vanhemmat toivoivat oppivansa ryhmässä monia arkeen liittyviä asioita ja saavansa vertaistukea ja tukiverkostoja muilta ryhmän jäseniltä sekä lapsilleen että itselleen. Aineisto osoittaa, että vertaistukeen ja tukiverkostoon liittyvät toiveet ovat täyttyneet, mutta joihinkin arjen toimintoihin olisi kaivattu lisää tietoa ja käytännön kokeilua.</p> <p>Kallion ennaltaehkäisevä perhetyö sai tutkimuksesta tietoa tutkitun ryhmän toiminnan suunnitteluun sekä seuraavien ryhmien toiminnan kehittämiseen. Lisäksi tutkimus on käytettävissä myös muille tahoille, jotka suunnittelevat ryhmätoimintaa. Jatkossa voisi olla hyödyllistä tutkia myös lasten ja työntekijöiden kokemuksia ennaltaehkäisevästä ryhmämuotoisesta perhetyöstä.</p>		
Asiasanat Ennaltaehkäisy, perhetyö, ryhmätoiminta, vertaistuki		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska	Date February 2013	Author Sanna Niemi-Korpi & Leea Pirttisalo
Degree programme Social sciences		
Name of thesis GROUP FAMILY WELFARE WORK. Desires and expectations of parents who take part in the group of precautionary family welfare work arranged by Peruspalvelukuntayhtymä Kallio and how their desires and expectations are met.		
Instructor Kaija Koivusaari		Pages 42 + 3
Supervisor Helena Mäkelä		
<p>The purpose of this research was to find out the desires and expectations of parents who took part in the group of precautionary family welfare work of Peruspalvelukuntayhtymä Kallio and how their desires and expectations were met. Five parents took part in the research.</p> <p>The research methods used in this study were group interview and theme interview. There were two interviews, a start-up interview and a final interview. The start-up interview was carried out in two parts. In the first part three parents were interviewed and the other two were interviewed in the second part. In the final interview all five parents were present. The interviews were done in Perhetukikeskus Apila during the autumn 2012.</p> <p>The results of the study showed that parents hoped to learn many kinds of things related to everyday life. In addition, they hoped to get peer support and social contacts both for their children and themselves. The data showed that parents and children have received peer support and made social contacts. However, parents would have wanted to learn more about issues related to everyday life and they would have wanted to try things in practice.</p> <p>Through this study the precautionary family welfare work of Kallio received information for planning this group activity and developing future groups. In addition, other people who are planning a group activity can make use of this study. The experiences of children and directors would be a topic worth further research.</p>		
Key words Family work, group activity, peer support, prevention		

ESIPUHE

Tilaaajana opinnäytetyöllämme oli Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ennaltaehkäisevä perhetyö. Saimme opinnäytetyömme aiheen hyvissä ajoin toisen opiskeluvuoden keväällä ja meillä oli tarpeeksi aikaa tehdä sitä. Teimme työtä aina yhdessä, välillä vain kirjoitusvuoroa vaihtaen. Meille tämä oli toimiva käytäntö, koska meidän oli helpompi tarttua toimeen yhdessä kuin yksin.

Olemme saaneet paljon tukea kirjoittamiseen opinnäytetyömme ohjaajilta. Tahdomme kiittää lehtori Kaija Koivusaarta. Lisäksi haluamme kiittää yhteistyöstä Kallion ennaltaehkäisevän perhetyön perhetyöntekijöitä ja ohjaajaa Helena Mäkelää. Tahdomme kiittää myös haastatteluihin osallistuneita vanhempia, ilman teitä opinnäytetyömme ei olisi ollut edes mahdollinen!

Hyvästä yhteistyöstä kiittäen,

Sanna Niemi-Korpi & Leea Pirttisalo

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	3
3 TUTKIMUKSEN KULKU	6
3.1 Alkuhaastattelu	7
3.2 Loppuhaastattelu	8
4 TIETOPERUSTA JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS	9
4.1 Perhe	10
4.2 Perhetyö	11
4.3 Ryhmämuotoinen perhetyö	12
4.4 Perhetyön uudet portaavat –projekti	13
4.5 Ryhmätoiminta	14
4.5.1 Ryhmädynamiikka	14
4.5.2 Ryhmäprosessi	15
4.5.3 Vertaisryhmät	16
4.6 Muksuoppi	17
5 HAASTATTELUJEN TEEMOJEN TEORIAA	20
5.1 Elämänhallinta	20
5.2 Kasvatus	20
5.3 Vuorovaikutus	21
5.4 Vertaistuki	22
5.5 Sosiaaliset verkostot	22
5.6 Hyvinvointi	23
6 TUTKIMUSTULOKSET	25
6.1 Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvien vanhempien toiveet ja odotukset tässä ryhmässä	25
6.1.1 Elämänhallinta	25
6.1.2 Lapset	26
6.1.3 Kodinhoito	27
6.1.4 Hyvinvointi	28
6.1.5 Tukiverkostot	29
6.1.6 Muita toiveita ja odotuksia	29
6.2 Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvien vanhempien toiveiden ja odotusten toteutuminen tässä ryhmässä	30
6.2.1 Elämänhallinta	31
6.2.2 Lapset	31
6.2.3 Kodinhoito	32
6.2.4 Hyvinvointi	32
6.2.5 Tukiverkostot	33
6.2.6 Muita toiveita ja odotuksia	34

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
7.1 Luotettavuus	35
7.2 Etiikka	36
7.3 Johtopäätökset	37
 LÄHTEET	 40
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tutkimuksemme taustalla on Peruspalvelukuntayhtymä (Ppky) Kallion ennaltaehkäisevä perhetyö, jonka kautta saimme työelämälähtöisen aiheen liittyen ryhmämuotoiseen perhetyöhön. Hyvinvointierot ovat kasvaneet ja sosiaaliset ongelmat ovat vaikeutuneet, joten yhteiskunnassa pyritään kehittämään palveluita ennaltaehkäisevään suuntaan. 12.2.2010 uudistunut Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 velvoittaa kuntaa järjestämään ehkäisevää lastensuojelua. Myös Sosiaali- ja terveysministeriön Hyvinvointi 2015 –ohjelman yhtenä tavoitteena on kehittää ja lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa ja varhaista puuttumista. Lisäksi tavoitteena on lisätä ihmisten hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä.

Näihin liittyen Kalliossa aloitettiin syksyllä 2012 uudenmuotoinen lastensuojelulain pohjalta tuleva ennaltaehkäisevän perhetyön malli, ryhmämuotoinen perhetyö. Sen tavoitteena oli, että perheet saisivat verkostoja, vertaistukea ja tukea vanhemmuuteen sekä löytäisivät omat voimavaransa. Lisäksi tavoitteena oli lisätä perheiden kokonaisvaltaista arjen hallintaa, korostaa lapsen asemaa perheessä sekä tukea lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta.

Ryhmä kokoontui kerran viikossa syyskuun alusta marraskuun loppuun perhetukikeskus Apilassa. Kallion perhetyö valitsi ryhmään neljä perhettä. Kohderyhmä ei ollut tarkasti rajattu. Ppky Kallion neuvolan työntekijät suosittelivat ryhmää perheille, joilla on pieniä lapsia ja joilla ei ole paljoa tukiverkostoa tai he muuten näkivät perheen hyötyvän ryhmästä. Perheet ilmoittautuivat ryhmään itse. Ohjaajina ryhmässä toimivat Ppky Kallion ennaltaehkäisevän perhetyönohjaaja Helena Mäkelä sekä perhetyöntekijät Eeva-Liisa Autio ja Irja Sorvisto. Lisäksi muun muassa Ylivieskan Martat osallistuivat ryhmän toimintaan vastaamalla ruuanlaiton ohjauksesta. Myös muita ulkopuolisia luennoitsijoita kävi vierailmassa.

Meidän tavoitteenamme oli tässä tutkimuksessa tutkia perheiden odotuksia ja toiveita sekä niiden toteutumista ja kehitysideoita. Perhetyö sai tutkimuksestamme teoriaa aiheesta, tietoa perheiden toiveista ja odotuksista sekä palautetta ryhmän toiminnasta. Tämän avulla ennaltaehkäisevä perhetyö sai tietoa siitä, kannattaako ryhmämuotoista perhetyötä jatkossa toteuttaa ja miten sitä voisi kehittää.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvat vanhemmat odottavat ja toivovat tämän ryhmän toiminnalta?
2. Millä tavalla vanhempien odotukset ja toiveet toteutuivat tässä ryhmässä sekä mitä kehittämisideoita nousee esille?

Rajasimme tutkimuksemme niin, että haastattelimme vain vanhempia emmekä lapsia, koska muuten tutkimuksestamme olisi tullut liian laaja. Tämän tutkimuksen tiimoilta emme osallistuneet ryhmän toimintaan muuten kuin haastattelemalla vanhempia, koska ryhmän toimintaan osallistuminen muulla tavoin olisi ollut tutkimuksen kannalta epäolennaista.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tärkeää on kokonaisvaltainen tarkastelu, jonka avulla pyritään löytämään tosiasioita sellaisenaan, eikä pyritä testaamaan jonkin teorian paikkansapitävyyttä. Laadullisessa tutkimuksessa tiedon lähteenä käytetään ihmistä; tutkija siis käyttää tiedonkeruussa esimerkiksi haastattelua tai havainnointia eikä niinkään mittausvälineitä. Kohdejoukkoa ei valita satunnaisesti, vaan tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistossa tulee näkyä tutkimusongelman kannalta olennaiset piirteet. Valitsimme laadullisen tutkimuksen, koska ajattelimme että haastatteleamalla saamme enemmän tietoa kuin esimerkiksi lomakkeella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157-160; Uusitalo 1997, 80.)

Käytimme tutkimuksessamme ryhmähaastattelua. Haastattelumenetelmänä käytimme teemahaastattelua, jossa ei ole tarkkoja kysymyksiä eikä järjestystä. Tässä puolistrukturoidussa haastattelumenetelmässä valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin. Kysymysten muoto ja järjestys voivat poiketa suunnitelmasta. Ryhmähaastattelun valitsimme, koska tällä menetelmällä saadaan paljon tietoa yhdellä haastattelukerralla. Teemahaastattelu tuntui järkevimmältä vaihtoehdolta monipuolisen keskustelun aikaansaamiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47; Hirsjärvi ym. 2008, 203.)

Ryhmähaastattelussa saadaan tietoa usealta henkilöltä yhtä aikaa. Tähän voi liittyä niin hyviä kuin huonojakin puolia. Ryhmä voi rohkaista ja tukea, mutta toisaalta se voi hankaloittaa kielteisten asioiden esiintuomista. Se voi myös auttaa muistamaan asioita ja korjaamaan väärinymmärryksiä. Haastattelussa on otettava huomioon ryhmädynamiikka. Jotkut voivat olla dominoivia henkilöitä ja toiset voivat vetäytyä keskustelusta. (Hirsjärvi ym. 2008, 205-206.)

Haastatteluiden taltioimiseen käytimme nauhuria. Nauhuria käytettäessä ryhmän olisi hyvä olla mahdollisimman pieni, kahdesta kolmeen henkilöä, jotta äänitteestä

saa selvää, kuka puhuu ja mitä. Tavallisesti ryhmähaastattelu kestää tunnista kahteen tuntiin. Ennen varsinaista haastattelua olisi hyvä tehdä koehaastattelu, jotta voidaan testata teemojen toimivuutta. Litteroimme haastattelut nauhalta eli kirjoitimme haastattelut puhtaaksi. Litterointi tehdään sanatarkasti sillä tavoin kuin haastateltavat puhuvat, jotta merkitys säilyy. Jos halutaan tutkia sisällön lisäksi ilmapiiriä ja tunnetiloja, käytetään tiheää litterointia. Tällöin litteroidessa otetaan huomioon ei-sanalliset viestit eli muun muassa tauot, huokaukset ja naurahdukset. Meidän tutkimuksessamme ei ollut tarpeen tutkia ilmapiiriä, joten emme käyttäneet tiheää litterointia. (Hirsjärvi ym. 2008, 206; Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1995, 140.)

Haastattelujen lisäksi tarkoituksenamme oli käyttää tiedonkeruuseen fläppitaulua, joka oli ryhmän jäsenten käytettävissä perhetukikeskus Apilassa. Taulu oli jaettu plus- ja miinusosioon. Vanhemmilla oli mahdollisuus kirjoittaa taululle positiivista ja negatiivista palautetta ryhmän toiminnasta joka kokoontumiskerran aikana. Tämä menetelmä kariutui melko pian ryhmän toiminnan alettua, koska vanhemmat eivät kokeneet sitä luontevaksi tavaksi antaa palautetta.

Analyysi alkaa jo ennen varsinaista analyysia työskentelyvaiheessa. Se tarkoittaa tutkijan ajattelua ja pohdintaa haastattelurungon pohjalta. Analyysi vaatii perehtymistä kirjallisuuteen ja muuhun aineistoon. Analyysitavat voidaan jakaa kahteen osaan. Toinen on selittämiseen pyrkivä lähestymistapa ja toinen on ymmärtämiseen pyrkivä. Me pyrimme omassa tutkimuksessamme ymmärtävään analyysiin. Analyysissämme emme siis etsi selitystä mihinkään ilmiöön, vaan pyrimme löytämään vanhempien mielipiteet sellaisenaan. (Syrjälä ym. 1995, 89; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 212.)

Analysoimme tutkimuksemme tulokset aloittaen alkuhaastattelun tarkastelulla. Litteroimme haastattelun ensimmäisen ja toisen osan ensin nauhalta ja sen jälkeen poimimme haastattelun litteroinnista vanhempien toiveet ja odotukset muun keskustelun seasta. Loppuhaastattelun litteroinnin jälkeen vertasimme alku- ja loppuhaastattelua toisiinsa. Tarkastelimme ovatko toiveet ja odotukset toteutuneet ja kirjasimme ylös myös uudet esillä nousseet kehittämisideat.

Pohdimme myös tutkimuksemme luotettavuutta ja etiikkaa. Lopuksi teimme johtopäätöksiä tutkimuksemme tuloksista.

3 TUTKIMUKSEN KULKU

Saimme opinnäytetyömme aiheen keväällä 2012 Kallion ennaltaehkäisevästä perhetyöstä työntekijöiden tilauksesta. Tutustuimme aiheeseen ja pidimme palaverin perhetyöntekijöiden ja opinnäytetyön ohjaajamme kanssa sekä teimme opinnäytetyösopimuksen. Teimme tutkimussuunnitelman ja liitimme sen tutkimuslupa-anomukseen. Aloitusseminaarin pidimme toukokuussa 2012. Tutkimusluvan saimme Ppky Kallion johtavalta sosiaalityöntekijältä kesäkuussa 2012 (LIITE 1). Tutkimusluvan saatuaamme aloitimme teorian kirjoittamisen.

Tutkimuksessamme oli tarkoituksena selvittää mitä toiveita ja odotuksia peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvilla vanhemmilla on ryhmämuotoista perhetyötä kohtaan. Lisäksi tarkoituksenamme oli tutkia toiveiden ja odotusten toteutumista sekä kehittämisideoita. Haastattelumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Teemat olivat elämänhallinta, lapset, kodinhoito, hyvinvointi, tukiverkostot ja muita toiveita ja odotuksia. Teemat muotoutuivat lukiessamme kirjoja ja muuta materiaalia sekä oman koulutuspohjamme kautta. Lisäksi muokkasimme niitä yhdessä koulun ja työelämän opinnäytetyöohjaajiemme kanssa sopivaan muotoon.

Ensimmäinen haastattelu eli alkuhaastattelu toteutettiin kahdessa osassa, koska kaikki vanhemmat eivät päässeet ensimmäiseen haastattelutilanteeseen. Alkuhaastattelun ensimmäinen osa oli ryhmähaastattelu, johon osallistui kolme vanhempaa. Tämä haastattelu suoritettiin 6.9.2012 Perhetukikeskus Apilassa. Toisen osan toteutimme 13.9.2012 kahdelle vanhemmalle Apilassa.

Toista haastattelua eli loppuhaastattelua varten muokkasimme käyttämäämme haastattelupohjaa vastaamaan toista tutkimuskysymystämme. Haastattelupohjaa muokatessamme tapasimme ohjaavan opettajamme ja työelämäohjaajamme. Käytimme samoja teemoja kuin alkuhaastattelussa, mutta suuntaa antavat kysymykset olivat erit. Lisäksi käytimme haastattelutilanteessa keskustelun avuksi

tukilappuja, joihin kirjoitimme jokaisen teeman ja niihin liittyviä tukisanoja (LIITE 2). Loppuhaastattelu pidettiin Perhetukikeskus Apilassa 29.11.2012.

Kummankin haastattelun litteroinnin jälkeen toimitimme yhteenvedon saaduista tuloksista ryhmän ohjaajille heidän pyynnöstään. Näin oli mahdollista ottaa huomioon vanhempien toiveet ja odotukset ryhmän toiminnassa heti alkuvaiheessa sekä muokata jo olemassa olevaa suunnitelmaa (LIITE 3). Myös ryhmän loputtua yhteenvedosta oli hyötyä, koska ohjaajat saivat vanhempien antaman palautteen nopeasti ja pystyivät käyttämään tuloksia heti hyödyksi suunniteltaessa seuraavaa ryhmää.

3.1 Alkuhaastattelu

Haastattelut suoritimme perhetukikeskus Apilassa ryhmän ensimmäisillä kokoontumiskerroilla 6.9. ja 13.9.2012. Teemoja meillä oli kuusi: elämänhallinta, lapset, kodinhoito, hyvinvointi, tukiverkostot ja muita toiveita ja odotuksia. Jokaisen teeman kohdalla avasimme käsitteet niin, että jokainen ymmärsi mistä on kyse. Sen jälkeen jokainen sai kertoa mitä kulloinenkin aihe heidän arjessaan tarkoittaa sekä mitä toiveita ja odotuksia heillä on siihen liittyen. Näin ryhmämuotoisen perhetyön ohjaajat pystyivät ottamaan vanhempien toiveet huomioon suunnittellessaan toimintaa.

Äänitimme haastattelut nauhurilla, jonka jälkeen litteroimme keskustelut tietokoneelle. Tämän jälkeen poistimme äänitteet nauhurista. Tutkimuksestamme kukaan ei ole tunnistettavissa. Lasten iät olivat haastatteluhetkellä seitsemästä kuukaudesta seitsemään vuoteen. Vanhempia yhdistävä tekijä oli siis se, että kaikilla oli pieniä lapsia.

Ensimmäisellä haastattelukerralla menimme perhetukikeskus Apilaan hieman ennen sovittua aikaa ja söimme ja jutustelimme perheiden kanssa yhdessä ennen haastattelua. Pyrimme tällä tavoin helpottamaan sekä omaa että haastateltavien jännitystä. Tutkimustilanteessa lapset olivat ohjaajien kanssa leikkimässä, kun

haastattelimme itse vanhempia. Ensimmäisellä haastattelukerralla vanhempia oli kolme. Haastattelua varten järjestimme tilan yhteen huoneeseen, jossa jokaisella oli tuoli ja keskellä pieni pöytä. Olimme yhdessä piirissä, niin että jokainen näki toisensa. Itse olimme hieman erillään piiristä. Nauhurin sijoitimme pöydälle. Haastattelua varten olimme varanneet aikaa noin tunnin ja 30 minuuttia.

Toisella haastattelukerralla haastattelimme kahta vanhempaa, jotka eivät ensimmäisellä kerralla päässeet paikalle. Järjestimme taas tilan pieneen huoneeseen samalla tavalla kuin aikaisemminkin. Aikaa oli varattu saman verran kuin ensimmäiselläkin kerralla.

3.2 Loppuhaastattelu

Loppuhaastattelun teimme ryhmän viimeisellä kokoontumiskerralla 29.11.2012 perhetukikeskus Apilassa. Kaikki vanhemmat olivat paikalla ja osallistuivat haastatteluun. Menimme Apilaan hyvissä ajoin ja järjestelimme paikat samoin kuin alkuhaastattelussa. Myös tämän haastattelun äänitimme nauhurilla ja litteroimme sen jälkeenpäin. Haastattelu kesti noin tunnin.

Jaoimme vanhemmille tukilaput, jotka olimme tehneet etukäteen haastattelun tueksi. Jokaiselle haastateltavalle oli yhteensä kuusi lappua, joissa jokaisessa oli yksi teema ja siihen liittyviä kysymyksiä tai tukisanoja. Tukilappujen tarkoituksena oli helpottaa ajattelua, keskustelua ja muistamista.

Loppuhaastattelussa käytimme samoja teemoja kuin alkuhaastattelussa eli elämänhallinta, lapset, kodinhoito, hyvinvointi, tukiverkostot ja muita toiveita ja odotuksia. Muokkasimme alkuhaastattelussa käyttämämme haastattelupohjan vastaamaan loppuhaastattelun tarkoitusta.

4 TIETOPERUSTA JA TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Saadaksemme näkökulmaa aiheeseemme tutustuimme muutamaa tutkimukseen vertaisryhmiin liittyen. Kuten muista tutkimuksista ilmenee, opinnäytetyömme aihe on erittäin ajankohtainen ja tarpeellinen.

Ensinnäkin Mervi Seriola Metropolia ammattikorkeakoulusta on tehnyt opinnäytetyön koskien vertaisryhmiä. Opinnäytetyön nimi on Voippisryhmästä voimaa arkeen, vertaisryhmä lastensuojelun perhetyön tukena. Tutkimuksen kohteena oli Muuramen lastensuojelun perhetyön äiti-lapsiryhmä. Tavoitteena tutkimuksessa oli selvittää, kuinka kotiäidit kokevat perhetyön avopalveluna järjestetyn vertaisryhmän tuen. (Seriola 2009.)

Tutkimusmenetelminä käytettiin teemahaastattelua, kyselylomakkeita ja havainnointia. Tutkimuksessa selvisi, että äidit tarvitsevat vertaistukea. Tukea äidit saivat ohjaajilta ja samassa elämäntilanteessa olevilta ihmisiltä. Ryhmän avulla äitien itsetunto ja -ilmaisuus vahvistui ja he saivat rohkeutta osallistua kodin ulkopuoliseen toimintaan. Lisäksi äitien sosiaalinen verkosto laajeni. Yksi tutkimuksen tuloksista on se, että vertaisryhmätoimintaa kannattaa järjestää, sillä se on asiakaslähtöistä ja tuloksellista. (Seriola 2009.)

Toiseksi tutustuimme myös Elina Vainionpään opinnäytetyöhön, joka käsittelee vertaisryhmätoimintaa. Opinnäytetyö oli projektiluontoinen ja sen tavoitteena oli asiakaslähtöisen vertaisryhmän suunnittelu ja toteutus perhetyössä Oulaisten kaupungissa sekä vertaistuen mahdollistaminen nuorille vanhemmille. Tutkimukseen osallistunut ryhmä koostui nuorista äideistä. Tutkimuksen tulokset olivat samankaltaisia kuin Seriolan havaitsemat tulokset. Äidit saivat tukea ja sosiaalisia verkostoja ryhmästä. Lisäksi havaittiin, että vertaisryhmätoiminnalle on tarvetta. (Vainionpää 2011.)

Ppky Kallion ennaltaehkäisevän perhetyön ryhmämuotoisen perhetyön ryhmässä olivat mukana myös lapset. Ryhmä tarjosi vertaistukea aikuisille sekä lapsille. Kolmanneksi siis tutustuimme Tuija Lambergin ja Tiina Martikaisen opinnäytetyöhön lasten vertaisryhmätoiminnasta. Vertaisryhmätoiminnan kautta lapset saavat tavata samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia lapsia ja huomata etteivät ole yksin asioidensa kanssa. (Lamberg & Martikainen 2010.)

Opinnäytetyö selvitti mitkä asiat mahdollistavat lasten vertaisryhmätoiminnan toteuttamisen, miten lapset hyötyvät siitä ja miten sitä voisi kehittää. Lisäksi tavoitteena oli, että perhetyöntekijät saavat vaihtaa kokemuksia lasten vertaisryhmätoiminnasta. Tutkimuksen kohteena olivat Seitti-hankkeessa olevien eri tahojen lastensuojelun perhetyöntekijät. Tutkimus on laadullinen ja aineisto on kerätty focus group –ryhmäkeskustelumetodilla. (Lamberg & Martikainen 2010.)

Myös tämän tutkimuksen tulokset osoittivat vertaisryhmätoiminnan tärkeyden. Lapset saavat vertaisryhmätoiminnasta monenlaista hyötyä, esimerkiksi vertaistuen ja osallisuuden kokemuksia. Se kehittää myös lasten sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja. Tulosten mukaan lasten vertaisryhmätoimintaa tulisi kehittää enemmän ennaltaehkäisevään suuntaan. (Lamberg & Martikainen 2010.)

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoisen perhetyön ryhmä on ennaltaehkäisevää toimintaa. Ennaltaehkäisevän vertaisryhmätoiminnan tarpeellisuus voidaan havaita muun muassa edellä olevista tutkimuksista. Ppky Kallion ryhmämuotoinen perhetyö on perustettu tukemaan sekä vanhempia että lapsia ennen kuin mitään varsinaista ongelmaa on ilmennyt. Seuraavaksi tutustumme perheen ja perhetyön käsitteisiin tarkemmin.

4.1 Perhe

Perhekäsitys on moniselitteinen. Suomalaisessa kulttuurissa perheeseen luetaan yleensä vanhemmat ja kotona asuvat lapset. Perheitä on kuitenkin erilaisia kuten yksinhuoltaja-, lapsi-, uus- ja sijaisperheitä, monivanhempaisia perheitä sekä

sateenkaariperheitä eli perheitä, joissa vanhemmat ovat samaa sukupuolta. Erilaisten perhemuotojen vuoksi perhetyön kohde on moninainen. Siksi perhetyötä tehdessä on tärkeää ottaa huomioon jokaisen perheenjäsenen käsitys siitä, ketkä kuuluvat perheeseen. Perhetyö ei välttämättä kohdistu koko perheeseen. (Uusimäki 2005, 8,10; Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 10.)

4.2 Perhetyö

Myös perhetyön määritelmä on moninainen. Vilénin mukaan kaikki perheiden kanssa tehtävä työ voidaan laskea perhetyöksi. Yleensä perhetyö kohdistuu kuitenkin perheisiin, joissa on ainakin yksi alle 18-vuotias lapsi tai perheeseen odotetaan lasta. Se voi olla kasvatuksen tukemista, ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista sekä korjaavaa työtä. Perhetyötä voidaan tehdä eri tahoilla kuten sosiaalityössä, koulussa, päivähoidossa, neuvolassa, seurakunnassa ja järjestöissä. Työmuotoja ovat esimerkiksi keskustelut, perhetapaamiset, kotikäynnit, perhevalmennus, kerho- ja leiritoiminta sekä perhekuntoutus. (Uusimäki 2005, 23; Vilén ym. 2010. 24- 25, 29-35.)

Perhetyö tehdään aina yhteistyössä perheen kanssa. Perhetyössä on kolme toimintamuotoa: ehkäisevä perhetyö, kriisiperhetyö ja korjaava perhetyö. Ehkäisevä perhetyö on neuvontaa ja opastusta, ongelmien ja riskien tunnistamista, uusien toimintatapojen löytämistä sekä uusien ongelmien ehkäisemistä. Se ei vaadi lastensuojeluasiakkuutta. Ennaltaehkäisevän perhetyön tavoitteena on perheitten hyvinvoinnin ja voimavarojen ylläpitäminen ja lisääminen sekä riskien pienentäminen. Tehtävänä on myös vahvistaa arjessa selviytymistä. Ehkäisevän perhetyön toimintamuotoja ovat esimerkiksi äiti-lapsikahvilat, vertaisryhmätoiminta ja harrastusryhmät. (Rönkkö & Rytönen 2010. 32- 33.; Peruspalvelukuntayhtymä Kallio. Ennaltaehkäisevä perhetyö 2012.)

12.2.2010 uudistunut Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 velvoittaa kuntaa järjestämään ehkäisevää lastensuojelua.

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 2 luvun mukaista ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. (1 luku 3 a §(12.2.2010/88), ehkäisevä lastensuojelu.)

Myös Sosiaali- ja terveysministeriön Hyvinvointi 2015 –ohjelmassa painotetaan ennaltaehkäisevien palveluiden merkitystä. Sen tavoitteena on kehittää ja lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa ja varhaista puuttumista. Lisäksi tavoitteena on lisätä ihmisten hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä. Ajatuksena on kehittää palveluita vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.)

Kriisiperhetyö auttaa perheitä selviytymään arjesta kriisin, esimerkiksi sairauden, kuolemantapauksen tai onnettomuuden, kohdatessa. Tuki voi olla yksilöllistä tai perhetukea. Tavoitteena on auttaa perhe takaisin toimintakykyiseen elämään. Korjaava perhetyö on tukemista ja kuntouttamista perheen pitkään jatkuneessa vaikeassa elämäntilanteessa. Se voi olla puuttumista perheen turvallisuutta vaarantavaan tilanteeseen, tilanteen arvioimista tai jälkihuoltoa. Jälkihuoltoa on esimerkiksi huostaanoton purkaminen. (Rönkkö ym. 2010. 33- 34.)

4.3 Ryhmämuotoinen perhetyö

Ryhmämuotoinen perhetyö on ennaltaehkäisevää ja ohjaavaa perhetyötä. Sopiva koko ryhmälle on viidestä seitsemään perhettä. Ryhmä tarjoaa perheille vertaistukea, arjen hallinnan lisäämistä ja vanhemmuuden tukemista. Ohjaajina voivat toimia esimerkiksi lastentarhanopettaja, perhetyöntekijä ja lastenhoitaja. Toiminta suunnitellaan yhteistyössä perheiden kanssa, ja siinä otetaan huomioon perheitten toiveet ja voimavarat sekä lasten tarpeet ja kehitystaso. Tarkoituksena on myös antaa tietoa muista palveluista. (Rovaniemen kaupunki; Raahen kaupunki 2012.)

Ryhmämuotoista perhetyötä järjestetään samanlaisessa elämäntilanteessa tai samanlaisten ongelmien kanssa painiville perheille. Ryhmän toiminta perustuu ohjattuun vertaistukeen. (MLL Lapin piiri ry 2012.)

4.4 Perhetyön uudet portaot –projekti

Tutustuimme Perhetyön uudet portaot –projektin loppuraporttiin, koska kyseessä olevassa projektissa on kehitetty ennaltaehkäisevän ryhmämuotoisen perhetyön malli. Tätä mallia hyödynnettiin Ppky Kallion ennaltaehkäisevän ryhmämuotoisen perhetyön toimintaa suunniteltaessa. Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) projekti Perhetyön uudet portaot on toiminut vuosina 2003-2008. Projektin tavoitteena oli löytää ongelmatilanteessa olevat perheet mahdollisimman varhain, jotta ongelmat eivät ehtisi pitkittyä. Yksi tavoite oli vähentää kotona tehtävän perhetyön tarvetta. Projektin tuloksena saatiin ennaltaehkäisevän ryhmämuotoisen perhetyön malli Rovaniemen ja Kemijärven kaupungeissa sekä Ranuan kunnassa. Projektin puitteissa järjestettiin 17 ryhmää ja niissä ohjaajina toimivat ammatillisesti koulutetut perhetyöntekijät. Ryhmät kokoontuivat yksi tai kaksi kertaa viikossa neljä tuntia kerrallaan, yhteensä 15 -20 kertaa. (MLL Lapin piiri ry 2012.)

Ryhmämuotoisessa perhetyössä tarjotaan tukea vanhemmuuteen ja ohjataan vanhempia ottamaan lasten mielipiteet huomioon ja kuuntelemaan heitä. Tärkeää on, että lapsi saa olla mukana arjessa. Perhe on aktiivisesti mukana suunnittelussa ja toiminnassa. Työmenetelmät ovat toiminnallisia, voimavara- ja ratkaisukeskeisiä sekä vertaistukeen perustuvia menetelmiä. (MLL Lapin piiri ry 2012.)

Rovaniemellä projektin mukaista perhetyön mallia on jatkettu. Rahoituksesta johtuen Kemijärvellä ja Ranualla toimintamallin juurruttaminen ei onnistunut. Projektin jälkeen perustettiin vertaistukeen perustuvia perhekahviloita, joissa vanhemmat toimivat vastuuhenkilöinä. (MLL Lapin piiri ry 2012.)

4.5 Ryhmätoiminta

Olennainen osa tutkimuksemme aihetta on ryhmätoiminta. Perehdymme ryhmädynamiikkaan ja ryhmäprosessiin, koska ne liittyvät läheisesti ryhmämuotoisen perhetyön toimintaan ja sen kulkuun sekä meidän järjestämiin haastattelutilanteisiin. Teoriaan vertaisryhmistä tutustuimme, koska Ppky Kallion ryhmämuotoinen perhetyö on myös omalla tavallaan vertaisryhmätoimintaa. Ryhmään on valittu sellaisia perheitä, jotka ovat samassa elämäntilanteessa ja ovat näin toisilleen vertaisia. Toisaalta toiminta on ohjattua ja sen avulla tuetaan perheiden arkea ja vanhemmuutta.

4.5.1 Ryhmädynamiikka

Ryhmä koostuu vähintään kolmesta henkilöstä, joilla on yhteinen päämäärä. Ryhmän jäsenillä on keskinäistä vuorovaikutusta ja tietoa siitä, ketkä kuuluvat samaan ryhmään. Jokaisella ryhmällä on omat sääntönsä ja norminsa. Ryhmän säännöt ovat käyttäytymisohjeita ja normit kirjoittamattomia odotuksia liittyen jäsenten käyttäytymiseen. Jokaisella jäsenellä on oma roolinsa. (Jyväskylän yliopisto. Ryhmän määrittelyä 2012.)

Roolit voivat olla kollektiivisia, sosiaalisia tai persoonallisia. Kollektiivisen roolin havaitsee ihmisestä ulkoapäin, esimerkiksi sukupuoli, ikä ja koko. Sosiaaliset roolit ovat sovittuja rooleja, kuten esimies, alainen, puhuja ja kuuntelija. Ne ovat helposti muutettavissa. Persoonalliset roolit määräytyvät vuorovaikutuksen kautta. Niihin liittyy henkilökohtaisia tunteita ja käyttäytymismalleja. Kyseessä olevia rooleja ovat esimerkiksi arvioija, rohkaisija ja dramatisoija. Ihmisellä voi olla useita eri rooleja eri ryhmissä. (Jyväskylän yliopisto. Ryhmäviestintä 2012; Kopakkala 2008, 100-101.)

4.5.2 Ryhmäprosessi

Ryhmäprosessi tarkoittaa ryhmän kehitystä ja yhteisten tavoitteiden saavuttamista. Kehittyäkseen ryhmän täytyy olla sopivan kokoinen ja vastata tarpeisiin. Jäsenten tulee myös kokea olevansa hyväksyttyjä. Sopiva ryhmäkoko on sellainen, jossa kaikki voivat olla vuorovaikutuksessa keskenään. Jos ryhmä on liian pieni, voi asian käsittely jäädä suppeaksi ja yksipuoliseksi. Jokainen ryhmä on erilainen, mutta myös yhtäläisyyksiä löytyy. (Järvinen ym. 2007, 172-173.)

Ryhmän kehitysvaiheet ovat:

1. Ryhmän aloitusvaihe – tutustuminen
  2. Ryhmän kuohuntavaihe – puheeksiottaminen
  3. Yhdenmukaisuuden vaihe – vertaistuen aktivointi
  4. Hyvin toimivan ryhmän vaihe – yhdessä oppiminen
  5. Ryhmän päättämisen vaihe – yhdessä opitun siirtäminen.
- (Järvinen ym. 2007, 174.)

Tutustuminen on erityisen tärkeää silloin kun tavoitteena on vertaistuen saaminen. Ohjaajan tehtävänä on edistää ryhmäytymistä erilaisten tutustumisharjoitusten avulla. Jotta ryhmäläiset olisivat mahdollisimman sitoutuneita, tulisi heidän voida vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Kun ryhmä on tarpeeksi tuttu ja ilmapiiri turvallinen kaikille jäsenille, keskustelun syventäminen on mahdollista. Ryhmä on tällöin kuohuntavaiheessa. Suljettussa ryhmässä tähän vaiheeseen pääsee paremmin kuin avoimessa ryhmässä, jossa ryhmän jäsenet vaihtuvat. (Järvinen ym. 2007, 174.)

Yhdessä tekeminen ja tehtävien jakaminen ryhmän sisällä lisäävät yhdenmukaisuuden tunnetta sekä vahvistavat henkilökohtaista hallinnan tunnetta. Jäsenet toimivat toisilleen vertaistukena yhdenmukaisuuden vaiheessa. Hyvin toimivan ryhmän vaiheessa ryhmä toimii tehokkaasti tavoitteiden saavuttamiseksi. Jäsenet myös käyttävät ryhmää ongelmanratkaisussa. Jotta ryhmän jäsenet voivat valmistautua ryhmän päättämiseen, on viimeinen tapaamiskerta hyvä olla tiedossa. Viimeisellä kerralla viedään keskeneräiset asiat loppuun ja käsitellään tunteet, jotka liittyvät ryhmän lopettamiseen. Joissain tapauksissa ryhmä voi haluta

jatkaa tapaamisia vielä ilman ohjaaja ryhmän päätyttyä. (Järvinen ym. 2007, 174-175 : Määttä 1999, 102.)

4.5.3 Vertaisryhmät

Vertaistuki on samassa elämäntilanteessa olevien keskinäistä tukea ja apua. Vertaisryhmästä hyötyvät erityisesti ne, joiden elämäntilanne on muutoksessa tai poikkeaa omasta lähiympäristöstä, esimerkiksi vanhemmaksi tullessa tai sairastuessa. Ryhmän avulla saa tukea muutoksesta ja stressistä selviytymiseen. Myös lapsille, esimerkiksi päihdeperheessä kasvaville, voidaan järjestää vertaistoimintaa. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 166; Niemelä & Dufva 2003, 31.)

Vertaisryhmissä on tärkeää avoimuus, tasa-arvo, kunnioitus, osallisuuden kokeminen ja tunne joukkoon kuulumisesta. Nämä vahvistavat hyvinvointia. Vertaisryhmästä saa apua arkipäivän ongelmiin laaja-alaisesti, kokemustietoa jakamalla ja saamalla. Vertaistoiminta on aina vapaaehtoista ja vastavuoroista sekä osallistujien toiveiden mukaista toimintaa. (MLL 2012; Määttä 1999, 36; Niemelä & Dufva 2003, 31.)

Ohjaajina vertaisryhmässä voivat olla esimerkiksi perhetyöntekijä ja terveydenhoitaja. Vertaisryhmä voi olla esimerkiksi perhevalmennusta tai perhekahvila. Ryhmätoimintaa järjestävät monet eri tahot. Niitä ovat itsenäisesti toimivat kansalaisryhmät, vapaaehtoisjärjestöt, kuten Mannerheimin lastensuojeluliitto, ja julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut kuten perhetyö. Ryhmätoiminta on tehokasta erityisesti ennaltaehkäisevässä perhetyössä. (Järvinen ym. 2007, 166- 167; Niemelä & Dufva 2003, 32.)

4.6 Muksuoppi

Tutkimuksemme ryhmämuotoisen perhetyön ryhmässä käytettiin yhtenä työmenetelmänä muksuoppia. Sitä kävi ohjaamassa asiaan perehtynyt ulkopuolinen vetäjä. Muksuoppi on keino ratkaista lasten kasvuun ja kehitykseen liittyviä ongelmia. Sitä voidaan hyödyntää pienestä lapsesta murrosikäiseen saakka. Keinoa voi soveltaa myös nuorille ja aikuisille. Tärkeää on, että ongelma muutetaan taidoksi eli ”lapsilla ei oikeastaan ole ongelmia vaan ainoastaan taitoja, joita he eivät ole vielä oppineet”. Jos lapsen ongelma on esimerkiksi sotkeminen ruokapöydässä, opittava taito on siististi syöminen. (Furman 2003, 10-11, 26.)

Jotta uuden taidon oppiminen onnistuu, lapsen täytyy olla motivoitunut. Motivaatiota voivat lisätä esimerkiksi taidolle keksitty hauska nimi, etukäteen sovittu palkinto taidon saavuttamisesta sekä kannustusjoukot. On tärkeää, että lapsi saa olla itse päättämässä tavoitteisiin liittyvistä asioista kuten palkinnosta. Muksuopissa otetaan myös huomioon se, ettei taidon oppiminen etene välttämättä suoraviivaisesti. Siksi lapsen kanssa on hyvä sopia etukäteen miten toimitaan, jos taidon oppimisessa ilmenee takapakkia. (Furman 2003, 12.)

Muksuopissa on 15 askelta. Käymme nämä läpi yhden esimerkin avulla. Ensimmäinen askel on ongelman kääntäminen taidoksi. Eli jos lapsen ongelma on ruokapöydässä sotkeminen, taito joka lapsen tulisi oppia, on siististi syöminen. Toinen askel on taidosta sopiminen. Lapsi suhtautuu asiaan paremmin, jos asiasta moittimisen sijaan neuvotellaan. Lapsen kanssa keskustellaan siitä mitä hänen tulisi oppia, kuten siististi syömään oppiminen. Kolmas askel on hyötyjen tutkiminen. Lasta pitää auttaa näkemään taidon ilot ja hyödyt. Esimerkiksi siististi syömisessä hyötynä on se, etteivät vaatteet ja ympäristö sotkeennu, eikä äidin tarvitse pyykätä ja siivota niin paljon. On myös kanssasyöjille mukavampaa, ettei kukaan sotke ylenpalttisesti. (Furman 2003, 23-26, 34-35, 41-42.)

Neljäs askel on taidon nimeäminen. Nimen keksiminen motivoi lasta ja hän voi olla ylpeä taidostaan ja kokea sen omakseen. Lapsi keksii nimen itse tai aikuisen avustuksella. Nimi voi olla ihan mikä tahansa, asiaan liittyvä tai täysin

mielikuvituksellinen. Siististi syömisen taidon nimi voisi olla esimerkiksi Syömistaito. Viides askel on voimaolennon valinta. Voimaolento on kuvitteellinen hahmo, joka auttaa lasta pitämään kiinni tavoitteestaan. Se voi olla esimerkiksi eläin, sarjakuvahahmo, piirroshahmo tai muu olento. Ihmisille on luontaista ajatella, että ympärillä on näkymättömiä olentoja kuten suojelusenkeleitä tai haltijoita. Monilla lapsilla on myös mielikuvitusystäviä, siksi ajatus voimaolennosta on luonteva lapsille. (Furman 2003, 48-49, 51-53.)

Kuudes askel on kannustajien pyytäminen. Lapsille kannustajat ovat tärkeitä, he voivat rohkaista lasta, valaa uskoa, ihailla lasta, auttaa muistamaan taitonsa sekä jakaa oppimisen ilon. Kannustajia voivat olla esimerkiksi omat vanhemmat ja kaverit. Seitsemäs askel on onnistumisen uskon vahvistaminen. Kun muut ihmiset uskovat lapsen oppimiseen, lapsi itsekkin uskoo. Vaikka taidon oppiminen vaikuttaisi hankalalta lapselle, kannustajien tulisi uskoa oppimiseen ja kannustaa näin lasta. Olisi tärkeä myös perustella kantansa, jotta lapsi ajattelee kannustajan olevan tosissaan. Kahdeksas askel on juhlistamisen suunnitteleminen. Se motivoi ja innostaa lasta oppimaan taidon. Juhla voi olla esimerkiksi jonkinlainen retki tai syntymäpäiviä muistuttava juhla. (Furman 2003, 56-58, 63-65, 69.)

Yhdeksäs askel on taidon näyttäminen. Taidon näyttäminen osoittaa, että lapsi on ymmärtänyt, mitä taidon osaaminen käytännössä tarkoittaa. Kymmenes askel on taidon julkistaminen. Kannustajien lisäksi muutkin ihmiset voivat auttaa ja tukea lasta. On helpompi puhua taidosta kuin ongelmasta julkisesti, se ei aiheuta häpeää lapselle eikä vanhemmille. On mietittävä tapauskohtaisesti miten suurelle joukolle asia julkistetaan. (Furman 2003, 75-76, 80-84.)

11. askel on taidon harjoittelu. Jotta taidon voi oppia, sitä tulee harjoitella tiiviisti. Siististi syömistä voi harjoitella esimerkiksi oikealla tartuntaotteella, ruokailutilanteen rauhallisuudella ja kiireettömyydellä. Oppimisen kannalta pienet tavoitteet ovat hyviä, koska se tekee oppimisen helpoksi ja kannustavaksi. 12. askel on taidosta muistuttaminen. Lapsi voi itse keksiä tavan, jolla häntä muistutetaan silloin kun opittava taito meinaa unohtua. Se voi olla esimerkiksi jokin sana tai merkki. (Furman 2003, 89-93, 101-103.)

13. askel on oppimisen juhlistaminen. Ennalta sovitussa juhlassa juhlistetaan lapsen oppimista. Lapsi voi myös kiittää kannustajiaan. 14. askel on taidon eteenpäin opettaminen. Taidon eteenpäin opettamisesta on hyötyä muille, mutta myös sille joka taidon opettaa. Lapsi oppii ja muistaa taidon entistä paremmin. 15. eli viimeinen askel on seuraavasta taidosta sopiminen. (Furman 2003, 106, 114-116, 119.)

5 HAASTATTELUJEN TEEMOJEN TEORIAA

Seuraavaksi avaamme haastattelumme teemojen käsitteitä teoriassa. Teemat avautuvat helpommin, kun tietää perustietoa niihin liittyvistä asioista. Emme käsittele varsinaisesti jokaista teemaa erikseen, vaan erilaisia asioita, jotka liittyvät läheisesti teemoihin.

5.1 Elämänhallinta

Elämänhallinta on tunne siitä, että voi itse hallita omaa elämäänsä ja nähdä elämän mielekkäänä. Se on taitoa sopeutua muutoksiin sekä luottamusta itseensä. Tärkeää on myös itsensä arvostaminen ja realistinen kuva omista kyvyistä sekä itsestään huolehtiminen. (Nyyti ry 2012.)

Vastoinkäymiset ja hankaluudet arjessa voivat järkyttää elämänhallintaa. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi läheisen kuolema, sairastuminen, työpaikan menettäminen, parisuhteen päättymisen tai väkivallan kokeminen. Näissä tilanteissa ei pitäisi vaatia itseltään liikaa, vaan huomioida senhetkinen elämäntilanne. Elämänhallinta on myös keinoja selviytyä elämän vastoinkäymisistä. (Matthies, Kotakari & Nylund 1996, 177; Nyyti ry 2012.)

Elämänhallintaan positiivisesti vaikuttavat hyvät elintavat, kuten uni, ravitsemus ja liikunta. Siihen vaikuttavat myös muun muassa mielekäs tekeminen, hyvä itsetunto, itsensä hyväksyminen ja sosiaaliset suhteet. (Nyyti ry 2012.)

5.2 Kasvatus

Lapsen kasvatus on tavoitteellista ja päämäärätietoista toimintaa, toisaalta se voi olla myös tahatonta. Tavoitteena on, että lapsi saa valmiuksia itsenäiseen elämään. Kasvatus on kaikkea sitä toimintaa, mikä vaikuttaa lapseen. Se

tarkoittaa lapsen sosiaalistumista eli yhteisöön ja yhteiskuntaan kasvamista ja normien sisäistämistä. (Ritmala, Ojanen, Sívén, Vihunen & Vilén 2009, 32.)

Kasvatus tapahtuu usein vuorovaikutuksessa lapsen ja vanhemman tai viranomaisten välillä. Kasvattajia voivat olla myös isovanhemmat, luonto, ystävät, media ja kasvuympäristö. Ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu on lapsen vanhemmilla. Yhteiskunnan tehtävä on tukea vanhempia kasvatuksessa. (Ritmala ym. 2009, 32- 33.)

5.3 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus on tulkintaprosessi, jossa ihmiset viestittävät toisilleen asioita ja luovat yhteyttä toisiinsa. Puheen ja kuuntelemisen lisäksi vuorovaikutukseen kuuluvat ilmaisun sävyt, ilmeet, eleet ja katseet. Lisäksi siihen vaikuttavat tilanne, ihmisten väliset suhteet ja puhekuulttuuri. (Helsingin Yliopisto 2012; Järvinen ym. 2007, 103.)

Lapsen ja vanhempien välinen vuorovaikutus on tärkeää. Sillä tarkoitetaan kaikkea lapsen ja vanhemman välistä tekemistä, olemista ja kokemista. Varhainen vuorovaikutus tapahtuu lapsen ensivuotena. Hyvä varhainen vuorovaikutus antaa lapselle perusturvallisuuden ja luottamuksen maailmaan, joka vaikuttaa myös myöhemmin lapsen ihmissuhteisiin ja itsetuntoon. (MLL Vanhempainnetti, Vanhemmuus ja kasvatus 2012.)

Lapselle on erityisen tärkeää, että hänellä on vähintään yksi aikuinen, johon voi turvallisesti kiintyä. Kiintymyssuhde kehittyy ja vahvistuu arjen kokemusten kautta. Turvalliseen suhteeseen tarvitaan rutiineja, perustarpeista huolehtimista, hyväksyntää, rakkautta ja rajoja. Yhteisen arkisten hetkien aikana muun muassa kohdataan, jaetaan tunteita ja opetellaan vuorovaikutustaitoja. (MLL Vanhempainnetti, Vanhemmuus ja kasvatus 2012.)

5.4 Vertaistuki

Vertaistuki on samassa elämäntilanteessa olevien tai samanlaisia prosesseja kokeneiden ihmisten keskinäistä tukea ja apua. Vertaistuki voi olla järjestettyä toimintaa tai se voi olla omaehtoista. Se voi tapahtua ryhmissä tai kahdenkesken. Vertaistuen toteutustavat ja -ympäristöt ovat moninaiset: verkossa, ohjatuissa keskusteluryhmissä, avoimissa kohtaamispaikoissa, toiminnallisissa ryhmissä tai kahdenkeskisissä tapamisissa. (Järvinen ym. 2007, 166; Huuskonen 2012.)

Vertaistukisuhde on vastavuoroinen ja tasa-arvoinen suhde, joka voi parhaimmillaan johtaa voimaantumiseen. Siinä voidaan olla samaan aikaan sekä tuen saajia että tuen antajia. Tärkeää on, ettei henkilön tarvitse kokea olevansa tilanteensa kanssa yksin. (Huuskonen 2012.)

5.5 Sosiaaliset verkostot

Sosiaalinen verkosto on sosiaalisten suhteiden järjestelmä. Siihen voi kuulua perhe, sukulaiset, ystävät, viranomaiset, työ- tai harrastustoverit sekä esimerkiksi koulun tai päiväkodin kautta tutuksi tulleet ihmiset. Sosiaalisessa verkostossa ei ole johtohenkilöä. Toimivassa verkostossa tapahtuu vuorovaikutusta. Siihen liittyvät muun muassa tunteet, tunnesuhteet, toistuvat yhteydenotot sekä tasapainoinen vuorovaikutus. (Helsingin yliopisto 2012.)

Perhe on yleensä lapsen ensimmäinen sosiaalinen verkosto. Jokaisella perheenjäsenellä on perheen yhteisen sosiaalisen verkoston lisäksi oma verkostonsa. Verkostoista saa sekä henkistä että aineellista tukea, palveluita, tietoa ja uusia ihmissuhteita. Sosiaaliset suhteet voivat olla myös negatiivisia ja kuluttaa voimavaroja. Tällaiset suhteet eivät ole yleensä ihmisen itsensä valitsemia. Negatiivisia tunteita voivat herättää esimerkiksi hankalat sukulaissuhteet tai työyhteisö. (Järvinen ym. 2007, 112- 113.)

Monet yksilölliset, yhteisölliset ja vuorovaikutukselliset tekijät vaikuttavat perheen sosiaalisen verkoston rakentumiseen. Myös elämänvaiheisiin liittyvät asiat kuten asema, työ ja lähipiiri vaikuttavat sosiaaliseen verkostoon. Yksilöllisiä tekijöitä ovat luonteenpiirteet ja sosiaalisuus ja vuorovaikutuksellisiin tekijöihin kuuluu esimerkiksi varhainen huolenpito. Kasvuympäristö kuuluu yhteisöllisiin tekijöihin. (Järvinen ym. 2007, 112.)

Sosiaalisten suhteiden puute voi aiheuttaa negatiivisia tunteita ja heikentää omaa elämänhallintaa. Eroilanteet, muutto toiselle paikkakunnalle, pitkäaikaiset sairaudet ja se, että perheessä on pieniä lapsia voivat hankaloittaa ja heikentää sosiaalisen verkoston rakentamista ja ylläpitämistä. (Järvinen ym. 2007, 113.)

5.6 Hyvinvointi

Hyvinvointi voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Yksilölliseen hyvinvointiin kuuluvat myös sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Lisäksi hyvinvointiin vaikuttavat myös muun muassa elinolot, työllisyys, toimeentulo ja koulutus. (THL 2012.)

Toisen näkökulman mukaan hyvinvoinnin alueet ovat having, loving ja being. Having sisältää elinolot, kuten toimeentulon, työolot ja terveyden. Siihen liittyy myös ympäristön puhtaus, kuten veden ja ilman laatu. Loving käsittää ihmissuhteet. Being on osallistumista ja tekemistä. Se sisältää osallistumisen sekä oman että yhteisen elämän toimiin ja päätöksiin. Tärkeää on mielekäs työ ja vapaa-aika, ihmiselle on myös tärkeää kuulua yhteisöön ja nauttia luonnosta. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 229-230.)

Olennaisinta tutkimuksemme kannalta on perheiden hyvinvointi. Tärkeä osa perheen hyvinvointia on vanhempien välinen hyvin toimiva parisuhde. Myös eroperheissä vanhempien välinen suhde heijastuu lapsiin. Hyvinvoinnin kannalta olennaista on osata jakaa aika ja voimavarat riittämään erilaisten arkirutiinien

hoitamiseen, kuten lastenhoitoon, töihin, harrastuksiin ja tunne-elämän hoitamiseen. Ihmisen hyvinvointi on aina subjektiivinen kokemus.(Lammi-Taskula & Salmi 2009, 50, 234.)

Perheen hyvinvointiin vaikuttavat vanhempien terveys, työ ja siinä jaksaminen sekä vanhempien omat lapsuuden kokemukset. Tärkeitä ovat perheen yhdessä koetut hetket esimerkiksi pelien, leikkien ja jutteluhetkien parissa. Ne voivat olla perheelle voimaannuttavia kokemuksia. Haasteena hyvinvoinnille voivat olla esimerkiksi pienituloisuus tai vanhempien jaksaminen. Väsymys voi aiheuttaa perheessä oravanpyörän, koska väsymys aiheuttaa ärtymystä ja ärtymys puolestaan riitoja. Riidat taas edelleen jaksamattomuutta ja negatiivisia tunteita. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 60-64.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Käsitlemme ensiksi tutkimuksemme alkuhaastattelun tulokset ja jäljempänä loppuhaastattelun tulokset.

6.1 Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvien vanhempien toiveet ja odotukset tässä ryhmässä

Esittelemme tutkimuksemme tulokset teemoittain jaoteltuna, vaikka monet asiat voivat liittyä useampaankin teemaan. Teemat ovat elämänhallinta, lapset, kodinhoito, hyvinvointi, tukiverkostot ja muita toiveita ja odotuksia. Ensimmäisenä teeman alla on vanhempien määrittely kyseessä olevasta aiheesta ja perässä heidän toiveensa ja odotuksensa siihen liittyen.

6.1.1 Elämänhallinta

Vanhempien mukaan elämänhallintaan kuuluu monenlaisia asioita. Perheen elämänhallintaan kuuluvat rutiinit ja säännönmukainen päivärytmi, esimerkiksi säännölliset ruoka- ja nukkumaanmenoajat. Osa vanhemmista on sitä mieltä, että elämänhallintaan kuuluvat elämän mielekkyyden kokeminen ja perheen yhteinen aika. Vanhempien oma elämänhallinta sisältää arjen pieniä hengähdystaukoja, jotka auttavat jaksamaan.

*...sitte ku lapset nukkuu nii mää otan aina, mulla on tapana, että lämmin kuppi teetä ja kirja ja mää luen puoli tuntia ennen ku mää ihte lähen nukkuun, nii se on semmonen oma ihana rauha siinä.
Ehkä säännöllinen elämänrytmi, tietty päiväjärjestys...*

Moni vanhemmista toivoi saavansa ryhmästä oppia ruuanlaittotaitoihin, kuten siihen miten tehdään monipuolisesti terveellistä ja taloudellista ruokaa. Myös lasten nukkumaan menoon liittyen kaivattiin vinkkejä.

*..tulini hakea niitä ruuanlaittovinkkejä, että tuntuu, että toistuu aina vaan ne samat ruuat ja, että jos nuilta sitte oppis jotain uusia juttuja ja saisi jotain lisää siihen, ettei aina samaa..
...että miten saaha lapset hyvissä ajoin nukkumaan...*

6.1.2 Lapset

Huolenpitoon osa vanhemmista ajattelee liittyvän säännöllisen elämän rytmin kuten ruokailun, nukkumisen ja ulkoilun. Kasvatus on vanhempien mielestä rajojen asettamista ja persoonan tukemista. Tavoitteena on yhteiskunnassa pärjäävä ihminen.

*Kyllä ainaki meillä saa säännöllisesti ruokaa ja on säännöllinen uniaika...
...lasten kanssa ollaan perheenä, pelataan lautapelejä tai käyää retkellä tai jottai, se on ollu aina semmosta, että pitää olla säännöllinen rytmi.
...saada mahdollisimman sosiaalinen lapsi ja muutenki semmonen, että pärjää muitten ihmisten kanssa ja ei oo mikään hankala nuori...
...se on hirveen taiteellinen persoona, nii mää niinkö kannustan siihen taiteen puolelle...*

Vanhemmat toivoivat, että lapset oppivat ryhmämuotoisen perhetyön kautta leikkimään ja tulemaan toimeen toisten lasten kanssa ja saisivat samalla uusia kavereita. Lapsen kannustamiseen, uhmaikäisen kanssa toimimiseen ja lasten kasvukipujen lievittämiseen haluttiin uusia neuvoja.

*Elämäntaitoja.
Ehkä sitä että miten kannustaa...
...että miten toimia uhmaikäisen kanssa...
...oppii niinku leikkimään muitten kanssa...*

Rajat tarkoittavat vanhemmille, sitä että lapset oppivat tietämään mitä saa tehdä ja mitä ei, käytöstapoja ja esimerkiksi pelaamiseen ja television katseluun käytetyn ajan valvomista. Toisaalta rajat tarkoittavat myös yksin ulkona liikkumiseen liittyviä rajoituksia. Jotkin vanhemmat kaipasivatkin vinkkejä siihen miten pienet lapset saadaan uskomaan rajoja.

*No justsa se no tietyn aikaa saa vaikka olla koneella ja kahtua lastenohjelmia...
...ei saa kellekkää ouolle puhua, ei saa poiketa reitiltä...*

Haastattelussa kävi ilmi, että lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus sisältää haleja, huomioon ottamista, kuuntelua ja keskustelua. Toisaalta se tarkoittaa myös, että jokainen tietää kuka viime kädessä päättää asioista. Eräs vanhempi toikin esille, miten vaikeaa on määrätä lasta ilman, että hän suuttuu ja kaipasi siihen apua.

*Että jos on toiveita, että toteuttais.
...että aikuinen on aikuinen, että lapsi on lapsi.
Kyllä minusta ainaki on tärkeää halailla sen lapsen kans.*

Leikkien oppiminen korostui haastattelussa. Kaikki vanhemmat halusivat tietoa eri-ikäisten lasten leikeistä. Oppia haluttiin eri leikkien sääntöjä, erityisesti ulkoleikkien, ja sitä miten lasten kanssa voi yhdessä leikkiä. Myös eri-ikäisten lasten leikkien yhteensovittamiseen kaivattiin neuvoja.

*...ois kiva vähä niinku oppia itekki, että minkälaisia leikkejä lasten kans vois leikkiä...
...mitä ulkona vois leikkiä lasten kanssa...
...justii nää pallopaikalla siis näitä tämmösiä...
...justii vasta leikein nukkekojilla nii tyttö vaa sano, että ei nui leikitä, mä en osannu oikein leikkiä.*

6.1.3 Kodinhoito

Poikkeuksetta vanhemmat mainitsivat sen, että nainen tekee suurimman osan kotitöistä. Toiset naiset kokivat järjestelyn olevan ihan hyvä, toiset taas kaipaisivat muutosta. Haastateltavat ottavat lapset mukaan kotitöihin jossain määrin. Osa naisista toivoisi miehen olevan lasten kanssa enemmän. Myös tähän aiheeseen liittyen ruuanlaitto tuli esille. Osa vanhemmista haluaa oppia tekemään terveellistä, halpaa ja nopeaa ruokaa. Neuvoja vanhemmat halusivat siihen, missä määrin pienet voi ottaa kotitöihin mukaan.

*...kyllä ne (lapset) imuroi ja ovat pyykkikavereina...
Mulla tahtoo mennä välillä vähä liikaa johonki einespuolelle, että liian usein lämmitän pinaattilättyjä mikrossa, että kyllä mää haluan ehottomasti tietää halvalla hyvää terveellistä...*

6.1.4 Hyvinvointi

Perheen hyvinvointiin kuuluu haastateltavien mukaan perheen yhteiset hetket, mutta myös ajan antaminen jokaiselle lapselle erikseen. Osa vanhemmista mainitsi, että hyvinvointiin kuuluu myös se, että on ihmisiä jotka voivat tarvittaessa auttaa. Vanhempien oma hyvinvointi on sitä, että heillä on joskus omaa aikaa tehdä itselle mieluisia asioita. Eräs vanhempi toivoi vinkkejä siihen mitä perheen kanssa voi tehdä yhdessä.

*...sunnuntai on perhepäivä...
Yhteisiä hetkiä, aikaa olla niinku, tehdä yhdessä kaikkee...
No varmaan joku rauhallinen kauppareissu tai iltalenkki...*

Olennainen osa hyvinvointia ovat elintavat. Hyviä elintapoja haastateltavien mukaan ovat terveellinen ruokavalio, riittävä lepo, liikunta, harrastukset sekä kohtuullinen alkoholin käyttö.

*Syyään terveellisesti ja nukutaan tarpeeksi.
...tekkee kaikkia mukavaa ja harrastellee...*

Vanhemmat toivoivat oppivansa sen, miten saa lapsen rauhoittumaan nukkumaan vähemmällä pajaamisella. He haluaisivat, että lapsi nukahtaa omaan sänkyyn, niin ettei vanhempi ole vierellä nukuttamassa.

*...se ei nukaha ennenkö se on sylissä ja sitä on pajattu ja laulettu ja luettu ja sitte se nukahtaa siihen ja mää kannan sen sänkyyn...
...pitäs pystyä opettaa ommaan sänkyyn tosiaan nukkumaan ja itestään nukahtamaan...*

Hyvästä parisuhteesta keskusteltaessa vanhemmat toivat esille siihen liittyviä tärkeitä asioita kuten yhteisen ajan, keskustelun, kuuntelemisen, arvostamisen ja läheisyyden. Hyvä parisuhde vaatii myös kärsivällisyyttä, etenkin erimielisyyksien kohdalla. Myös parisuhteen sovittaminen muuhun perhe-elämään on tärkeää. Osa

vanhemmista halusi oppia keskustelutaitoja, sitä miten puolison kanssa voi jutella tasapuolisesti.

...että miten toiselle sanoo sillälailla, että se niinkö noteeraisi sen, että puhutaanko me väärin niille...

6.1.5 Tukiverkostot

Lähes kaikki haastateltavat kokivat, ettei heillä ole tarpeeksi tukiverkostoja. Kaikki odottivat saavansa uusia verkostoja ja vertaistukea ryhmästä. Osa toivoi, että ryhmän kautta voisi saada lasten hoitoapua ryhmän loppumisen jälkeenkin.

*...ainoo mikä meitä auttaa on perhetyöntekijä...
 ...ei oo kyllä kavereita, että ne on kaikki häipyny...
 Sehän ois ihan mukava jos täältä löytys jotai semmosia vähä samassa tilanteessa olevia, nii siinähan sitä ois sitä vertaistukea, että eihän sitä tiä vaikka vois sitte kehitellä jotai lapsenvahtitoimintaa...*

6.1.6 Muita toiveita ja odotuksia

Kysymys taloudenhallinnasta jakoi mielipiteitä. Toiset vanhemmat eivät kaivanneet siihen minkäänlaista apua. Toiset taas halusivat ehdottomasti apua raha-asioiden hallintaan.

...pittää saaja tilata ja sitte huomaa, että millähä mää nuo maksan...

Osalle vanhemmista ryhmän ohjaajat olivat entuudestaan tuttuja, toisille ei. Työntekijöiltä ja ohjaajilta toivottiin, ettei heillä ole ennakoluuloja eivätkä he lokeroi ryhmäläisiä. Toivottiin myös avoimuutta. Kaikki haastateltavat toivovat käytännönläheistä oppimista ja olivat suurimmaksi osaksi luentoja vastaan. Myös ajatus vierailujen tekemisestä oli mieluinen kaikille. Osa ehdotti, että hyvällä säällä he voisivat olla myös ulkona. Samankaltaista toimintaa toivottiin enemmän.

6.2 Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvien vanhempien toiveiden ja odotusten totetuminen tässä ryhmässä

Esittelemme loppuhaastattelun tulokset teemoittain. Teemat ovat samat kuin alkuhaastattelussa. Käsittelimme tuloksia suhteessa siihen mitä vanhemmat toivoivat alkuhaastattelussa. Lisäksi otimme huomioon myös mielipiteet, jotka eivät tulleet ilmi aikaisemmin alkuhaastattelussa.

6.2.1 Elämänhallinta

Keskeiseksi noussut toive oli ruuanlaiton opetteleminen. Tyytyväisiä haastateltavat olivat Martoilta saamaansa keittokirjaan, jossa oli hyviä ohjeita ruuanlaittoon. Yhdessä ruokaa laitettiin yhdellä kerralla. Vanhemmat olisivat kuitenkin halunneet enemmän osallistua itse ruuan valmistamiseen, vaikka joidenkin mielestä oli myös mukava saada kerrankin valmista ruokaa. Joka tapauksessa vanhemmat olisivat toivoneet tietoa siitä, mitä kulloinkin tarjoiltu ruoka sisälsi ja miten se tehtiin. Vanhemmat olisivat olleet valmiita supistamaan aikaa jostain muusta aiheesta ja keskittymään enemmän ruuanlaittoon.

*Sitte saatiin Martoilta semmonen kirja, missä on tosi hyviä ohjeita...
oon mää ainaki käyttäny palijo sitä kirjaa.*

*Minusta muksuoppia ois voinu käyä vähä nopiammin läpi ja sitte ois
voinu osallistua enemmän sinne siihen ruuanlaittoon...*

*Tai ees että ois käsitelty se ruoka siis sillälaila että tietäs mitä siinä oli
siinä ruuasa.*

Saanu istua kerranki valamiin pöyän ääreen..

*...pääsee kerranki helepommalla ruuanlaitossa, ei tartte aatella sitä,
että no mitä sitä tännään tekis oikeen ruokaa...*

6.2.2 Lapset

Alkuhaastattelussa muksuoppi ei tullut puheeksi, mutta se oli kuitenkin olennainen osa ryhmän toimintaa. Palaute siitä oli sekä positiivista että negatiivista. Muksuopin kautta vanhemmat saivat käytännön neuvoja lasten kanssa toimimiseen. Harjoituksia kokeiltiin ensin ryhmässä ja sen jälkeen kotona, tämän vanhemmat kokivat hyväksi käytännöksi. Toisaalta joidenkin oli vaikea tehdä harjoituksia tosissaan. Muksuoppia oli ryhmän aikana neljä kertaa ja se olisi kaikkien mielestä voitu käydä läpi tiiviimmässä tahdissa.

*No muksuopin kauttahan sitä oppi vaikka mitä.
...että se muksuoppi ois voinu sen ois voinu käyä vähä tiiviimmin ja
sitte ois voinu olla jotain muuta käytännön harjotteita...
Läksyjä on tullu. Mikä oli ihan mukavaaki, nii että on kotonaki saanu
pohtia enemmän rauhassa asioita pään sisällä...*

Myöskään vauvahierontaa ei osattu alkuhaastattelussa odottaa, mutta se koettiin pääosin hyväksi menetelmäksi. Olisi kuitenkin toivottu, että sitä olisi saanut kokeilla käytännössä ohjaajan kanssa. Vanhemmat saivat ohjeet vauvahieronnan toteuttamiseen.

*No kyllä tykkäsin esimerkiksi vauvahierontahommasta ja..
...että meki oltas saatu kokkeilla vaikka jotai mattua tai ommaa jalakaa
hierua mutta tota, kyllä se vaa oli sitä että kuunneltiin...*

Alkuhaastattelussa vanhemmat toivoivat, että lapset oppisivat leikkimään toistensa kanssa. He toivoivat myös tietoa siitä, miten vanhempi voi asettaa rajat lapselle ilman, että lapsi suuttuu. Näihin liittyen vanhemmat kokivat toiveiden täyttyneen. Lapset saivat hyviä ystäviä ja oppivat leikkimään toistensa kanssa. Vanhemmat saivat hyvää tietoa siitä, miten lapsi ja aikuinen voivat keskustella ja toimia yhdessä. Hyödyllistä tietoa he saivat myöskin lasten kasvatukseen ja kuuntelemiseen liittyen.

*Ihan mukavaa... saatiin tietää, että miten pystyy olla niinku aikuinen ja
lapsi ja pystyy keskustelua käymään, että vähä paremmin
toimimaan, lapsen kans keskustelemaan.
Lapsille tää on onnistunu homma.*

*Mukava on kahtua ku kaikki mennee tuola rivissä suurinpiirtein, samankokosta porukkaa...
Nii se on munki tytöllä, et se koko ajan puhuu nii, kavereistaan ja oottaa että tänne pääsee.*

Alkuhaastattelussa vanhemmat toivoivat oppivansa eri-ikäisille lapsille sopivia leikkejä, erityisesti ulkoleikkejä sekä toivoivat saavansa tietoa eri-ikäisten lasten leikkien yhteensovittamisesta. He toivoivat myös vinkkejä uhmaikäisen lapsen kanssa toimimiseen. Eräs vanhempi kaipasi neuvoja lasten kasvukipujen helpottamiseen. Näiden toiveiden kohdalla vanhemmat eivät kokeneet saaneensa riittävästi tietoa.

Mää oisin halunnu oppia niinkö nuista lapsista silti mitä niien kans vois leikkiä ja tehdä ja tämmöstä ja sitte ne ois ollu siinä mukana ja ois saanu harjotella.

6.2.3 Kodinhoito

Ruuanlaittoon liittyen toiveet eivät täysin toteutuneet, kuten aikaisemmassa kohdassa selvitettiin. Vanhempien toiveena oli saada neuvoja siihen miten pienet lapset otetaan mukaan kotitöihin. Heidän kokemuksiansa mukaan aihetta ei käsitelty. Eräs vanhempi nosti esille, että olisi ollut mukava oppia uutta esimerkiksi pyykin käsittelystä.

*Ja mitä tuon ikänen lapsi vois tehdä kotihommia...
Tai miten niitten lasten kanssa pystys tekemään yhdessä asioita.
...oisha siinä ollu välissä mukavempi kuulla että no mites pyykkiä silitetään vaikka.*

6.2.4 Hyvinvointi

Osa haastateltavista toivoi alkuhaastattelussa tietoa univaikeuksien helpottamisesta. Haastateltavien mukaan tietoa on ryhmän aikana tullut riittävästi. Vanhemmat pohtivat, että olisivat halunneet ryhmässä käsiteltävän hyvinvointia enemmän, esimerkiksi stressinhallintaa, vaikka sitä ei toivottukaan alkuhaastattelussa. Parisuhteen sovittaminen perhe-elämään ja keskustelutaidot

jäivät vanhempien mukaan liian vähälle käsittelylle. Lisäksi olisi kaivattu enemmän tietoa siitä, mitä perheen kanssa voi yhdessä tehdä.

*...no univaikeuksia, että miten niitä voi helepottaa..
 ...Tullu ihan mukavaa uutta tietua siitä (univaikeuksien
 helpottamisesta)...
 Ois ollu ihan tarpeen kyllä tietää se...*

Vanhemmat kokivat yhdessä lasten kanssa leikkimisen mukavaksi. Vanhemmat toivat haastattelussa esille, että yhteistä toimintaa lasten kanssa olisi voinut olla enemmän. Kuitenkin heidän mielestään oli hyvä, että aikuiset saivat olla välillä aikuisten kanssa ja lapset lasten kanssa. Vanhemmat saivat hengähdystauon ja lapset ikäistänsä seuraa.

*No ensin käytti kirjasta sitä läpi tai luennoitsija kävi sitä läpi, ja sitte leikittii vähä yhdessäki vielä että, istuttii ringissä kaikki lattialla, se oli mukavaa.
 ...aikusten kans oli mukava tällain, että sai vähä rentoutua ja rauhoittua...
 Kyllä mun mielestä on hyvä että ne (lapset) on saanu kuitenkin olla tuola omissaan että on saanu vähä levähtää kerran viikosa ees...
 ...lapset on saanu leikkiä yhesä...*

6.2.5 Tukiverkostot

Toiveitten mukaisesti vanhemmat saivat uusia tuttavuuksia ja kokivat saaneensa vertaistukea toisiltaan. Ajatus alkuhaastattelussa virinneestä lastenhoitoavusta kuitenkin tuntui vielä tässä vaiheessa kaukaiselta. Ryhmään oli mukava lähteä ja he toivoivat yhdeydenpidon jatkuvan vielä ryhmän loputtua. Vanhemmilla oli samanikäisiä lapsia ja samankaltaisia elämäntilanteita. Heidän mukaansa oli mukava löytää toisten elämäntilanteista yhtäläisyyksiä ja vaihtaa arjen kokemuksia. Hyvänä asiana jotkin vanhemmat pitivät sitä, etteivät vanhemmat tunteneet toisiaan etukäteen, jolloin on helpompi kertoa omasta elämästään avoimesti. Jos tällainen ryhmä järjestettäisiin uudestaan, vanhemmat haluaisivat osallistua siihen uudemman kerran.

...ku me ei tunnettu, ni se oli mukava niinku kuunnella ja nähäkki ja oppia tunteen, että oikiasti siellä on just sammaa ku meillä ja löyty niitä yhtenäisyyksiä...

Joo, kyllä tässä ollaan vertaistukea saatu.

...porukka istuu samassa venneessä ja toivottavasti samoja airoja heilutellaan...

...niinku saanu kokemuksia vaihettua ja vähä kuulla, että minkälaista se muilla, muilla tuo elämä on ja lastenhoito sun muut niin tuota.

Kyllä mää ainaki toivosin että mun lapset ainaki näkis näitä kavereita ketkä ne on saanu täältä...

6.2.6 Muita toiveita ja odotuksia

Osa vanhemmista toivoi tukea taloudenhallintaan ja kokivat, että siitä olisi voitu keskustella enemmän. Vaikka vanhemmat kokivat luennot mielenkiintoisiksi, kuitenkin olisi haluttu enemmän kokeilla ja tehdä asioita käytännössä, esimerkiksi leikkiä ja tehdä ruokaa yhdessä. Työntekijöitä kohtaan alkuhaastattelussa tuli esille muutama toive, joiden toteutuminen ei tullut ilmi loppuhaastattelussa. Eräs vanhempi esitti loppuhaastattelussa lisätoiveen: olisi ollut mukava, jos työntekijät olisivat kyselleet enemmän vanhempien henkilökohtaisia kuulumisia.

Kysyttäessä käytännönjärjestelyistä, vanhempien mielipiteet vaihtelivat. Joidenkin mielestä kerran viikossa oli hyvä tapaamisväli, osa olisi halunnut tavata kaksi kertaa viikossa. Suurimman osan mielestä ryhmäkoko oli hyvä, yksi vanhempi olisi toivonut enemmän osallistujia. Enemmistö olisi halunnut ryhmän jatkuvan syksyn lisäksi kevään ajan. Tapaamiskerran suurin osa olisi halunnut alkavan tunnin myöhemmin eli aamulla kymmeneltä ja siten jatkuvan tunnin pidempään päivällä. Vanhempien mielestä retkipäivä esimerkiksi makkaranpaiston merkeissä, olisi ollut mukavaa vaihtelua. Lisäksi olisi ollut mukava käydä esimerkiksi liikuntasalissa leikkimässä ja pelaamassa yhdessä lasten kanssa.

...joku yks semmonen retkipäivä... siellä ois voinu nuiita ulukoleikkejä harrastaa ja sitte tota paistaa vaikka makkaraita, lettuja tai jotaki. Onhan tässä ollu paljo hyvää.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Aiheena opinnäytetyössämme oli ennaltaehkäisevä ryhmämuotoinen perhetyö. Tilaajana opinnäytetyöllämme oli Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ennaltaehkäisevä perhetyö. Tavoitteenamme oli tutkia ryhmämuotoiseen perhetyöhön osallistuvien vanhempien toiveita ja odotuksia sekä niiden toteutumista ja kehittämisideoita. Tutkimusmenetelmänä käytimme ryhmä- ja teemahaastattelua. Haastatteluihin osallistui viisi vanhempaa.

Ppky Kallion ennaltaehkäisevä perhetyö sai tutkimuksestamme tietoa tutkitun ryhmän toiminnan suunnitteluun. Kokosimme alkuhaastattelun tulokset tiivistelmäksi, jonka toimitimme ryhmän ohjaajille heti litteroinnin jälkeen. Näin ohjaajat pystyivät ottamaan vanhempien toiveet huomioon heti alkuvaiheessa. Ppky Kallion ennaltaehkäisevä perhetyö voi hyödyntää tutkimuksen tuloksia seuraavien ryhmien toiminnan kehittämisessä. Lisäksi tutkimuksemme on käytettävissä myös muille tahoille, jotka suunnittelevat samankaltaista toimintaa.

7.1 Luotettavuus

Tutkimusmenetelmänä ryhmähaastattelu ja teemahaastattelu olivat pääosin toimivia. Alkuhaastattelu toteutettiin kahdessa osassa. Ensimmäiseen osallistui kolme vanhempaa ja toiseen kaksi vanhempaa. Äänitteen kannalta nämä määrät olivat sopivia, puheista sai hyvin selvää kuka puhui ja päällekkäin puhumista oli vain vähän. Loppuhaastattelussa kaikkia viittä vanhempaa haastateltiin yhdellä kertaa, jolloin oli vaikeampi tunnistaa puhujat ja päällekkäin puhumista oli enemmän kuin alkuhaastattelussa.

Alkuhaastattelussa vanhemmat eivät tunteneet toisiaan ennalta, joten se saattoi vaikuttaa haastattelutilanteeseen. Tavoitteenamme oli saada aikaan keskustelu teemoista ja vetäytyä itse taustalle. Vetäytyminen osoittautui kuitenkin haastavaksi, koska keskustelu ei käynnistynyt luontevasti. Esitimme paljon

lisäkysymyksiä keskustelun sujumiseksi. Loppuhaastattelussa, kun vanhemmat olivat tulleet tutuiksi ryhmän aikana, keskustelu luonnistui paremmin. Vaikka keskustelua syntyi, lisäkysymykset olivat tarpeen. Mietimme, olikohan teemojen asettelulla vaikutusta keskustelun sujuvuuteen. Meidän olisi kannattanut tehdä koehaastattelu ennen varsinaista haastattelua, jotta teemojen toimivuus ja ymmärrettävyys olisi testattu. Teemat ohjasivat keskustelua, mutta ne saattoivat vaikuttaa myös vanhempien mielipiteisiin. Olisiko joku toive jäänyt pois, ellei sitä olisi teemoissa mainittu? Alkuhaastattelun kokemusten perusteella teimme loppuhaastattelua varten tukilaput keskustelun tueksi. Nämä muistuttivat mistä ollaan puhumassa ja helpottivat keskustelua.

Teemahaastattelu oli hyvä menetelmä mielipiteiden selvittämiseen. Haastateltavat saivat vastata kysymyksiin omin sanoin. Koska teemahaastattelussa ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vastaukset voivat olla rikkaampia. Teemahaastattelu mahdollisti vapaan keskustelun: mielipiteensä sai tuoda julki silloin, kun se tuli mieleen. Tietyn teeman kohdalla sai käydä keskustelua myös muistakin aiheista.

Esimerkiksi ryhmä, ryhmädynamiikka, tilanne ja haastattelijat voivat vaikuttaa haastattelun kulkuun ja haastateltavien mielipiteisiin. Auttoiko ryhmä keskustelua vai estikö se joidenkin mielipiteiden esille tuomista? Haastattelussamme osa puhui enemmän ja osa vähemmän. Haastattelijoina pidimme huolen, että hiljaisempienkin äänet tulivat kuuluviin. Myös me itse saatoimme vaikuttaa joihinkin mielipiteisiin tahtomattakin. Ryhmädynamiikkaan ehkä vaikutti se, että ryhmässä oli ainoastaan yksi mies ja muut olivat naisia. Positiivisesti ryhmä vaikutti haastattelussa ainakin siten, että jäsenet auttoivat toisiaan muistamaan asioita ryhmän toiminnasta.

7.2 Etiikka

Mielestämme oli hyvin tärkeää kysyä vanhempien toiveita alussa, koska silloin toiminta on asiakaslähtöistä ja asiakkaat pääsevät osalliseksi toiminnan suunnitteluun. Sosiaalialan ammattieettisten ohjeitten mukaan ammattilaisten on

edistettävä asiakkaiden osallisuutta ja kuulluksi tulemista. Ohjeissa mainitaan, että ryhmätoiminnassa on otettava jokaisen mielipide huomioon mahdollisuuksien mukaan. Tutkimuksessamme jokaisella vanhemmalla oli mahdollisuus ilmaista mielipiteensä. (Nirhamo, Alanko-Nuikkinen, Autti, Kivinen, Koskinen, Kumpula, Mäkinen, Seppänen, Sinko & Tuusa 2005.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimukseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää milloin haluaa. Tutkittaville on kerrottava tutkimuksen aihe, mihin tutkimusta käytetään ja kauanko esimerkiksi haastatteluun menee aikaa. Lisäksi tutkittaville tulee kertoa tutkijoiden yhteystiedot ja tutkimuksen säilytyspaikka. Kerroimme haastattelujen alussa tutkimuksemme aiheen ja tilaajan sekä valmiin tutkimuksen säilytyspaikan. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Toimimme ilmi, että haastattelujen tuloksia käytetään apuna suunniteltaessa ryhmämuotoisen perhetyön toimintaa ja kehittäessä tulevia ryhmiä. Esittelimme itsemme, mutta emme antaneet tarkempia yhteystietoja. Kerroimme kuitenkin, että meidät tavoittaa tarvittaessa perhetyön ohjaajien kautta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009.)

Olemme noudattaneet tutkittavia arvostavaa kohtelua sekä tutkittavia kunnioittavaa kirjoittamistapaa. Tietosuoja ja yksityisyys on huomioitu tutkimuksessamme. Äänitteet olemme poistaneet heti litterointien jälkeen, eikä ulkopuoliset ole niitä kuulleet. Litteroidessa olemme pyrkineet kirjoittamaan niin, ettei kukaan ole tunnistettavissa, esimerkiksi ihmisiä ja paikkakuntia emme ole kirjoittaneet nimeltä. Yksityisyydensuoja on tutkimuseettisesti tärkeää (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009).

7.3 Johtopäätökset

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski toiveita ja odotuksia ryhmään liittyen. Saimme vastauksen kysymykseen, vanhemmat toivoivat ja odottivat monenlaisia asioita. Yksi vahvasti esille noussut toive oli opetella tekemään terveellistä ja halpaa ruokaa. Moni vanhempi toivoi myös tietoa liittyen lasten

nukkumaanmenoon, uhmaikään, rajoihin ja leikkeihin. Lisäksi toivottiin ryhmästä lisää tukiverkostoja ja lapsille leikkikavereita.

Toinen tutkimuskysymys käsitteli toiveiden ja odotusten täyttymistä sekä esille nousevia kehittämisideoita. Myös tähän kysymykseen saimme monipuolisen vastauksen. Osin toiveet olivat täyttyneet, osin eivät. Mieli-pide-erojakin haastateltavilla oli. Toiveet ja odotukset täyttyivät siltä osin, että aikuiset ja lapset ovat saaneet vertaistukea ja uusia sosiaalisia suhteita. Vanhempien mukaan he saivat hyödyllistä tietoa lasten kasvatuksesta ja nukkumisongelmista. Lisää tietoa vanhemmat olisivat kaivanneet lasten leikeistä ja uhmaiästä. Käytännön toimintaa vanhemmat olisivat halunneet enemmän kuten ruuanlaittoa ja yhdessä leikkimistä.

Kehittämisideana esille nousi muksuopin nopeampi läpikäyminen, vaikka se koettiin kuitenkin hyväksi menetelmäksi. Lisäksi myöhempi aloitusajankohta aamulla olisi vanhempien mielestä ollut parempi ja ryhmän toiminta olisi voinut jatkua pidempään. Retkipäivä, makkaranpaiston merkeissä, olisi vanhempien mielestä tuonut mukavaa vaihtelua. Vanhemmat toivoivat yhteydenpidon muiden jäsenten kanssa jatkuvan. Lapset saivat hyviä ystäviä ja oppivat leikkimään muiden kanssa, joten vanhemmat toivoivat lastenkin näkevän toisiaan jatkossa.

Ppky Kallion ennaltaehkäisevän ryhmämuotoisen perhetyön tavoitteena oli lisätä perheiden arjenhallintaa ja sosiaalisia verkostoja sekä tukea lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja luoda vertaisryhmät sekä vanhemmille että lapsille. Lisäksi tavoitteena oli auttaa perheitä tunnistamaan omia voimavaroja ja löytämään iloa lasten kanssa toimimisesta sekä tukea vanhemmuutta.

Suoraan tuloksista voimme lukea, että perhetyön tavoitteet ainakin vertaistuen ja vuorovaikutuksen suhteen toteutuivat. Vanhemmat kokivat saaneensa vertaistukea ja toivoivat yhteydenpidon jatkuvan. Myös lapset saivat ystäviä. Vanhemmat kertoivat myös saaneensa tukea lapsen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen.

Tutkimuksessamme selvitettiin vain aikuisten mielipiteitä ryhmämuotoisesta perhetyöstä. Jatkossa voitaisiin tutkia myös lasten kokemuksia. Myös työntekijöiden kokemuksia ryhmämuotoisesta perhetyöstä olisi mielenkiintoista tutkia.

LÄHTEET

Furman, B. 2003. Muksuoppi. Ratkaisun avaimet lasten ongelmiin. Helsinki: Tammi.

Helsingin Yliopisto. Kielikeskuksen äidinkielen viestintäopetuksen palveluyksikkö. Kielijelppi. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kielijelppi.fi/puheviestinta/vuorovaikutus-puhumista-ja-kuuntelemista>. Luettu 12.10.2012.

Helsingin Yliopisto. Sosweb. Sosiaalityön työmenetelmät. Verkostotyö. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/sosiaalityo/tietoa/sosweb/sivut/verkostotyö.htm>. Luettu 8.11.2012.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Kirjayhtymä Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Huuskonen, P. Vertaistuki – ”en olekaan ainut”. Vammaispalvelujen käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elamantuki/vertaistuki/>. Päivitetty 15.7.2012. Luettu 18.10.2012.

Jyväskylän yliopisto. Kielikeskus. Ryhmän määrittelyä. Www-dokumentti. Saatavissa: http://kielikompassi.jyu.fi/puheviestinta/tietomajakka/maja_viestintaryhmassa_maa_rittely.shtml. Luettu 25.7.2012.

Jyväskylän yliopisto. Kielikeskus. Ryhmäviestintä. Www-dokumentti. Saatavissa: http://kielikompassi.jyu.fi/puheviestinta/tietomajakka/maja_viestintaryhmassa_ryhmaviestinta.shtml. Luettu 25.7.2012.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Kopakkala, A. 2008. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. 2., painos. Helsinki: Edita.

Kotakari, U. & Rusanen, T. 1996. Mihin kansalaiset turvautuvat. Teoksessa Matthies, A-L., Kotakari, U. & Nylund, M. (Toim.) 1996. Välittävät verkostot. Jyväskylä: Vastapaino.

Kuuskoski, E. 2003. Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa Niemelä, J. & Dufva, V. (toim.) 2003. Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanalla. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lamberg, T. & Martikainen, T. 2010. Lasten vertaisryhmätoiminta lastensuojelun perhetyössä. ”Se on semmonen evästämisen paikka maailman myrskyihin”. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22706/Lamberg_Tuija.pdf?sequence=1. Luettu 23.11.2012.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen pikkulapsiperheissä. 2009. Teoksessa Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: THL.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Vanhemmuus ja kasvatus. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_ja_vanhemman_varhainen_vu/. Luettu 18.10.2012.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Vertaisryhmät. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mll.fi/perheille/vertaisryhmat/>. Luettu 11.10.2012.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapin piiri ry. Ennaltaehkäisevä ryhmämuotoinen perhetyö. Perhetyön uudet portaavat –projektin loppuraportti. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://lapinpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/e927fc3ec197944a05729f19a14a1d5b/1344431323/application/pdf/131755/PUP-Loppuraportti.pdf>. Luettu 8.8.2012.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Eryityskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena.

Nirhamo, M., Alanko-Nuikkinen, M., Autti, L., Kivinen, O., Koskinen, M-L., Kumpula, A., Mäkinen, P., Seppänen, A., Sinko, P. & Tuusa, M. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet. Talentia ry. Ammattieettinen lautakunta. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.talentia.fi/files/558/1649_Etiikkaopas2005_1_.pdf. Luettu 17.1.2013.

Nyyti ry. Elämänhallinta. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.nyyti.fi/tietoa/elamanhallinta/>. Päivitetty 25.1.2012. Luettu 12.10.2012.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallio. 2012. Ennaltaehkäisevä perhetyö. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.kalliopp.fi/alltypes.asp?d_type=5&menu_id=18056&#. Luettu 27.7.2012.

Raahen kaupunki. Tirlittan- perheryhmätoiminta. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.raahe.fi/alltypes.asp?d_type=5&menu_id=11681&#. Luettu 8.8.2012.

Ritmala, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2009. Lapsen aika. 12. – 13. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Rovaniemen kaupunki. Ennaltaehkäisevä, ohjaava ja ryhmämuotoinen perhetyö. Www-dokumentti. Saatavissa:

http://www.rovaniemi.fi/suomeksi/Palveluhakemisto/Perhe-_ja_sosiaalipalvelut/Perhesosiaalityo/Ennaltaehkaiseva_perhetyo.iw3. Luettu 8.8.2012

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki. WSOYpro.

Seriola, M. 2009. Voippisryhmästä voimaa arkeen. Vertaisryhmä lastensuojelun perhetyön tukena. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu. Hyvinvointi ja toimintakyky. Helsinki. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3408/voippisryhmasta_voimaa.pdf?sequence=1. Luettu 15.11.2012.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Hyvinvointi 2015 –ohjelma. Sosiaalialan pitkän aikavälin tavoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:3. Helsinki. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://pre20090115.stm.fi/ak1171526287050/passthru.pdf>. Luettu 25.1.2013.

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.-2. painos. Rauma: Kirjayhtymä Oy.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2012. Kaventaja. Mitä on eriarvoisuus hyvinvoinnissa. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi. Luettu 18.10.2012.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.tenk.fi/eettinen_ennakkoarviointi/eettisetperiaatteet.pdf. Luettu 18.1.2013.

Uusimäki, M. 2005. Perhetyötäkö kaikki?. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 20. Oulu: Oulun kaupungin painatuskeskus.

Uusitalo, H. 1997. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 1.-4. painos. Juva: WSOY.

Vainionpää, E. 2011. Asiakaslähtöinen vertaisryhmätoiminta. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26896/vainionpaa_elina.pdf?sequence=1. Luettu 15.11.2012.

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. (toim.) 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa.

Viranhaltija:
Palvelujohtaja/Perhepalvelut

Päivämäärä 7.6.2012 Pykälä 17

Asia:	Tutkimuslupa/ Peltoniemi Sanna ja Pirttisalo Leea	
Perustelut:	Sosinomi (AMK) opiskelijat Leea Pirttisalo ja Sanna Peltoniemi ovat hakeneet opintoihin liittyvään opinnäytetyöhön tutkimus PPKY Kallion ennaltaehkäisevään perhetyöhön. Tutkimussuunnitelma oli hakemuksen liitteenä. Tutkimussuunnitelmaa ei ole vielä oppilaitoksessa hyväksytty.	
Päätös:	Myönnetään sosinomi(AMK) opiskelijoille Leea Pirttisalolle ja Sanna Peltoniemelle tutkimuslupaanomuksen liitteen mukaisesti lupa tehdä tutkimus "Ryhmämuotoinen perhetyö" Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ennaltaehkäisevässä perhetyössä. Luvan edellytyksenä on, että tutkimussuunnitelma hyväksytään oppilaitoksessa.	
Allekirjoitus:	 Palvelujohtaja/Perhepalvelut Leena Iisakkila	
Pöytäkirjan nähtävänäpito	Tämä päätös on yleisesti nähtävänä päätöksentekijän virkahuoneessa päätöspäivän jälkeisenä tiistaina klo 9-12.	
Oikaisuvaatimus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa tai kunnan jäsen.	
Oikaisuvaatimus- viranomainen	Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite Yhtymähallitus Vierimaantie 5 84100 YLIVIESKA	
Oikaisuvaatimusaika, sisältö ja toimittaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusaajan päättymistä.	
Tiedoksianto	Kenelle: ☐ Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan ☐ Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä ☐ Muulla tavoin	Pvm: 7.6.2012 ☒ Luovutettu: Vastaanottajan allekirjoitus
Täytäntöönpanoa varten tiedoksi	Pvm: 7.6.2012 Nimi:	Sähköpostiosoite:

ELÄMÄNHAALINTA

Miten olette käsitelleet aihetta?

Mitä uutta olette oppineet?

Oliko toiminta odotusten
mukaista?

LAPSET

Huolenpito

Kasvatus

Rajat

Vuorovaikutus

Leikki

Lapsen kasvu ja terveys

KODINHOITO

Siivous

Pyykkäys

Ruuanlaitto ja ruokailutottumukset

HYVINVOINTI

Perheen hyvinvointi

Oma hyvinvointi

Elintavat

Parisuhde

Taloudenhallinta

TUKIVERKOSTOT

Aiotteko jatkaa yhteydenpitoa
jatkossa?

Oletteko saaneet vertaistukea?

Onko se ollut riittävää?

MUUTA

Miten ryhmän toimintaa voisi
kehittää?

Miten sisältöä voisi kehittää tai
muuttaa?

Olivatko oppimiskeinot sopivia ja
toiveitten mukaisia?

Terveiset työntekijöille ja ohjaajille

Ryhmämuotoinen perhetyö PPKY Kalliossa, syksyllä 2012

Peruspalvelukuntayhtymä Kalliossa Ylivieskassa aloitetaan uutena ennaltaehkäisevän perhetyön toimintana ryhmämuotoinen perhetyö syksyllä v. 2012.

Ryhmämuotoinen perhetyö Kalliossa on ennaltaehkäisevää, suunnitelmallista, tavoitteellista ja ohjaavaa ryhmässä tapahtuvaa perhetyötä. Ryhmä kokoontuu syksyn aikana yhteensä 12 kertaa ja paikka on toimitila Apila.

Ryhmän tavoitteena on perheiden tukeminen arjen asioissa, sosiaalisten verkostojen luomisessa sekä vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen tukemisessa. Tavoitteena on että, perheet tunnistaisivat omat voimavaransa, löytäisivät iloa lasten kanssa toimimisesta sekä arjen asioista.

Toiminnan tavoitteena on lisätä perheiden kokonaisvaltaista arjen hallintaa ja tukea vanhemmuutta. Ryhmämuotoisessa perhetyössä sekä lapselle ja aikuiselle on mahdollista muodostua oma vertaisryhmänsä.

Vertaistuki toimii vanhemmuuden vahvistajana, arjen selviytymisen tukijana, käytännön avun kanavoijana ja elämänhallinnan edistäjänä. Ryhmät muodostetaan niin, että perheillä on samantyyppinen elämäntilanne, johon he kaipaavat ohjausta.

Ryhmämuotoiseen perhetyöhön valitut perheet haastatellaan kotikäynneillä, joihin osallistuu perhetyönohjaaja ja perhetyöntekijä. Käynnin tarkoituksena on tutustua perheisiin ja kartoittaa heidän tuen tarpeensa sekä motivoida sitoutumaan alkavaan ryhmään. Kalliossa uutena kokeiluna aloittavasta ryhmämuotoisesti toteutettavasta perhetyöstä tehdään myös opinnäytetyö, jonka toteuttavat sosionomiopiskelijat Niemi- Korpi Sanna ja Pirttisalo Leea. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia perheiden odotuksia ja toiveita sekä niiden toteutumista. Tämän avulla perhetyö saa tietoa siitä, miten ryhmämuotoista perhetyötä olisi hyvä jatkossa kehittää.

Työmenetelmät perustuvat neuvontaan, valmennukseen ja ohjaukseen, joissa korostuvat toiminnallisuus, vertaisryhmä sekä varhainen puuttuminen ja perheiden voimavaraistaminen.

Ohjelmarunko on suunniteltu teemoittain. Ryhmässä käy asiantuntijavierailijoita ja ryhmäläisten kanssa käydään tutustumassa lapsiperheille suunnattuihin palveluihin mm. kirjastopalvelut. Ryhmä saa myös viisi kertaa ohjausta lyhytterapiainstituutin ”Muksu oppiin” (Ben Furman).

Perhetyön toteutukseen osallistuu useampia toimijoita esim. Ylivieskan Martat, jotka huolehtivat ruuan valmistuksesta yhdessä perheiden kanssa ja myös ohjaavat ja neuvovat, miten tehdä terveellistä ja edullista ruokaa lapsiperheelle. Mannerheimin lastensuojeluliitosta Pirkko Säily informoi MLL:n palveluista lapsiperheille.

Ryhmä kokoontuu torstaisin 6.9-29.11.2012, klo 9.00-12.30 toimitila Apilassa.

pvm	Aihe	Tavoitteet	Menetelmät
6.9.2012	<p>Tutustuminen</p> <p>Ryhmän säännöt ja toimintatavat</p> <p>Sosionomiopiskelijoiden haastattelu</p>	<p>Turvallisen ja avoimen ilmapiirin luominen.</p> <p>Yhteisten pelisääntöjen sopiminen, niiden tärkeys ja ryhmään sitoutuminen.</p> <p>Sosionomiopiskelijoiden ryhmähaastattelu</p> <p>Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu</p> <p>Mietteitä ensimmäisestä ryhmäpäivästä.</p>	<p>Yhteinen kahvittelu aluksi ja toisiin tutustuminen. Perheet esittelevät itsensä.</p> <p>Toimitilojen esittely</p> <p>Nallekortit</p> <p>Lapsille lorupussi</p> <p>Perheiden palaute "fläppitaululle"</p>
13.9.2012	<p>Perheen verkostot</p> <p>Lapsiperheen arki</p> <p>Liikunnan ja ulkoilun merkitys</p> <p>Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)</p>	<p>Turvallinen ja avoin ilmapiiri.</p> <p>Perheen arjen sujuminen</p> <p>Ulkoilun ja liikunnan tärkeyden korostaminen lapsen kehityksessä.</p> <p>Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu</p> <p>Mietteitä ryhmäpäivästä.</p>	<p>Verkostokartan tekeminen.</p> <p>Lapsen haastattelulomake ja oman perheen piirtäminen.</p> <p>Lapsen nimen merkitys</p> <p>Keskustelua, teoriapaketti. Leikkejä.</p> <p>Marttojen ohjaus/ opetus ruoanvalmistukseen</p> <p>Perheiden palaute "fläppitaululle"</p>
20.9.2012	<p>Mukuoppia vanhemmille (psyk. sairaanhoitaja Kirsi Pernu) 1. kerta</p> <p>Ruoanvalmistus ja ohjaus siihen (Martat)</p>	<p>Tavoitteena vahvistaa vanhempia uskomaan itseensä vanhempina sekä tarjota käytännöllisiä työkaluja arjen kasvatuspulmiin.</p> <p>Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu</p>	<p>Mukuoppia vanhemmille (Ben Furman/ lyhytterapiainstituutti Oy</p> <p>Marttojen ohjaus/ opetus ruoanvalmistukseen</p> <p>Perheiden palaute "fläppitaululle"</p>

pvm	Aihe	Tavoitteet	Menetelmät
27.9.2012	Mukuoppia vanhemmille (psyk. sairaanhoitaja Kirsi Pernu) 2.kerta ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)	Tavoitteena vahvistaa vanhempia uskomaan itseensä vanhempina sekä tarjota käytännöllisiä työkaluja arjen kasvatuspulmiin. Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu Mietteitä ryhmäpäivästä.	Mukuoppia vanhemmille (Ben Furman/ lyhytterapiainstituutti Oy Marttojen ohjaus/opetus ruoanvalmistukseen perheiden palaute "fläppitalulle"
4.10.2012	"Iloa vanhemmuuteen"- vuorovaikutusleikin opetusta vanhemmille (erityislastentarhan opettaja Katja Kosonen) Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)	Lapsen ja vanhemman välisen myönteisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja vuorovaikutusleikkioppaan käyttö Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu Mietteitä ryhmäpäivästä.	"Iloa vanhemmuuteen"- vuorovaikutusleikkiopas Marttojen ohjaus/opetus ruoanvalmistukseen Perheiden palaute "fläppitalulle"
11.10.2012	Mukuoppia vanhemmille (psyk. sairaanhoitaja Kirsi Pernu) 3.kerta Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)	Tavoitteena vahvistaa vanhempia uskomaan itseensä vanhempina sekä tarjota käytännöllisiä työkaluja arjen kasvatuspulmiin. Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu Mietteitä ryhmäpäivästä.	Mukuoppia vanhemmille (Ben Furman/ lyhytterapiainstituutti Oy Marttojen ohjaus/opetus ruoanvalmistukseen perheiden palaute "fläppitalulle"

pvm	Aihe	Tavoitteet	Menetelmät
vko 42	ei ryhmää: syyslomaviikko		
25.10.2012	<p>Lukemisen merkitys lapselle (lastenkirjailija Inkeri Karvonen), Paikkana: Ylivieskan kirjasto</p> <p>Satutunti lapsille (Ylivieskan kirjastonhoitaja) Paikkana: Ylivieskan kirjasto</p> <p>Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)</p>	<p>Lukemisen ja kirjallisuuden tärkeä merkitys lapsiperheissä</p> <p>Mietteitä ryhmäpäivästä.</p> <p>Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu</p>	<p>Inkeri Karvosen luento vanhemmille ja lapsille satutunti kirjaston henkilökunnan puolelta</p> <p>perheiden palaute "fläppitaululle"</p> <p>Marttojen ohjaus/opetus ruoanvalmistukseen.</p>
1.11.2012	<p>Mukuoppia vanhemmille (psyk. sairaanhoitaja Kirsi Pernu) 4.kerta</p> <p>Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)</p>	<p>Tavoitteena vahvistaa vanhempia uskomaan itseensä vanhempina sekä tarjota käytännöllisiä työkaluja arjen kasvatuspulmiin.</p> <p>Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu</p> <p>Mietteitä ryhmäpäivästä.</p>	<p>Mukuoppia vanhemmille (Ben Furman/ lyhytterapiainstituutti Oy</p> <p>Marttojen ohjaus/opetus ruoanvalmistukseen</p> <p>perheiden palaute "fläppitaululle"</p>

pvm	Aihe	Tavoitteet	Menetelmät
8.11.2012	Isänpäivä	Isän huomioiminen ja merkitys perheessä	Isänpäiväkortin askartelu
	Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)	Yhteinen ruoanvalmistus ja ruokailu	Marttojen ohjaus/opetus ruoanvalmistukseen
		Mietteitä ryhmäpäivästä.	perheiden palaute "fläppitululle"
15.11.2012	Mukuoppia vanhemmille (psyk. sairaanhoitaja Kirsi Pernu) 5.kerta		
	Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)	Mietteitä ryhmäpäivästä.	perheiden palaute "fläppitululle"
22.11.2012	Kosketuksen merkitys ja vauvahieronta (Pirkko Säily)		
	MLL:N tarjonta lapsiperheille (Pirkko Säily)		perheiden palaute "fläppitululle"
	vapaaehtoistyönohjaaja)	Mietteitä ryhmäpäivästä.	
	Ruoan valmistus ja ohjaus siihen (Martat)		

29.11.2012	<p>Opiskelijoiden loppuhaastattelu</p> <p>Joulujuhla</p> <p>Martat valmistavat joulupuuron ja kahvituksen.</p>	<p>Yhteinen päätös ryhmälle ja perheiden mahdolliset jatkokokoonnotukset omaehtoisesti</p> <p>Mietteitä ryhmäpäivästä.</p>	<p>perheiden palaute "fläppitaululle"</p>
------------	--	--	---